

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Disputatio IX. De supernaturalitate actus, & habitus fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

& perfectius possidendam, sed solum significatur, quod demonstratio ducit nos in notitiam obiecti illius, etiam si aliunde notum nobis non sit: ita quando dicitur fidei munus esse, ut firmissimè, & certissimè credamus res non apparentes, non excluditur, quod faciat etiam firmitus credi eas etiam res, quæ aliunde ratione naturali apparere nobis poterant.

36 Denique definitio exacta fidei hæc traditur à Suarez disp. 6. sect. 1. num. 5. *est assensus firmus in auctoritate Dei obscurè reuelantis fundatus, quæ plenior, & melior est, quàm illa, quàm ponit Coninch disp. 14. dub. 1. numero 3. Credere est alicui assensio propter diuinum testimonium assentiri.* Hoc enim totum competet assensui præstito etiam propter reuelationem Dei clarè cognitam, & cum euidencia in attestante, qui tamen non esset actus fidei, ut suprà diximus. Vnde neque etiam mihi omnino placet definitio habitus fidei, quam ponit Hurtado disp. 49. §. 1. hoc modo: *est habitus per se infusus, quo assentimur iis, quæ dicuntur à Deo, propter eius auctoritatem, & testimonium certo & absque formidine.* Neque enim in hac etiam definitione explicatur fidei obscuritas, nam cui reuelatio Dei clarè constaret adhuc assentiretur rei reuelatæ propter auctoritatem & testimonium Dei. Possumus itaque illam Suarj definitionem ita proponere, ut competat soli fidei infusæ; *Fides est assensus supernaturalis, firmus, & certus, in auctoritate Dei obscurè reuelantis fundatus.* Quæ definitio cum proportionem applicari potest habitui etiam fidei infusæ.

DISPUTATIO IX.

De Supernaturalitate actus, & habitus Fidei.

- SECTIO I. *Utrum differentia inter actus honestos naturales, & supernaturales, semper proveniat ex ipso obiecto.*
- II. *Actum fidei esse supernaturalem secundum substantiam.*
- III. *Habitum fidei esse per se infusum & in sua substantia supernaturalem.*
- IV. *Utrum species ad actum fidei debeant etiam esse supernaturales in substantia.*
- V. *An sint supernaturales apprehensiones præcedentes actum fidei.*

VAMVIS hucusque de actu solum fidei loquuti sumus, nec adhuc ceperimus de habitu loqui; non tamen possumus de supernaturalitate actus loqui, quin simul de habitu supernaturalitate dicamus, ex qua potissimum, ut videbimus, supernaturalitas in ipso actu probatur. Ne ergo eandem postea questionem iterum tractemus, utriusque nunc supernaturalitatem probabimus. De voluntate autem credendi, & de iudicio euidenti credibilitatis, quod præcedit, an debeant etiam esse actus supernatura-

les dicemus infra, suo loco, quando de iis actibus fermo erit. Nunc tamen operæpretium erit permittere, & videre, an actus naturalis & supernaturalis debeant differre ex parte obiecti: hinc enim pendet, ut postea videbimus, probatio supernaturalitatis in actibus fidei.

SECTIO I.

Utrum differentia inter actus honestos, naturales, & supernaturales proveniat semper ex ipso obiecto.

SUPpono, dari virtutes naturales, & supernaturales, quæ non solum per accidens, sed per se sint infusæ à Deo, nec unquam naturæ virtutibus possint acquiri, de quibus agitur latè in tract. de virtutibus. Hoc supposito, difficultas est, quomodo actus harum virtutum differant ab actibus virtutum naturalium, an ex parte obiecti, an ex alio capite.

Prima sententia docet, differre ex parte obiecti formalis motui: nam de obiecto materiali non videtur esse dubium, quod per actus utriusque generis attingi possint, idem obiectum materiale, ubi gratia, restitutio alieni, vel abstinentia à peccato, tam potest eligi per actum naturalem, quam supernaturalem: differunt tamen in motu, propter quod volumus restituere, vel abstinere: aliquando enim est motuum naturale, aliquando supernaturale. Hanc videntur docere Caietan, Conrad, & Medina, quos refert Salas 2. tom. in 1. 2. tract. 11. disp. 6. num. 34. eandem sententiam defendit Valquez disp. 86. cap. 6. & multis adductis Suarez lib. 2. de gratia cap. 11. num. 8. & tom. 4. in 3. part. disp. 3. sect. 6. num. 10. & sect. sequenti, Lullius Turrianus opusc. 2. de gratia disp. 8. dub. 8. & opusc. 13. dub. 3. & Curiel in præsent. q. 109. art. 1. dub. 3. §. 4. conclus. 2. & art. 3. & alibi, aliquæ Recentiores communiter.

Secunda sententia extrema negat differre actus naturales & supernaturales ex parte obiecti materialis aut formalis; nam licet sint aliqui actus supernaturales, qui differunt ex parte obiecti à naturalibus, & è contra, qualis est visio beata Dei, & è contra odium Dei, nullus enim actus naturalis potest esse visio Dei, sicut nec actus virtutis supernaturalis potest esse odium Dei: Cæterum alij multi actus sunt, qui siue naturales sint, siue supernaturales, semper habent idem obiectum materiale, & formale. Differunt autem ij actus ex parte principij, unde refunditur differentia etiam essentialis in ipsam substantiam actuum, quatenus unus petit fieri à solo principio naturali, alter verò petit oriri à principio supernaturali. Denique addit hæc sententia, differre illos actus non per obiecta formalia quæ, sed per rationes formales sub quibus. Nam licet uterque actus tendat ad idem motuum; sub directa tamen ratione formali; nempe unus terminatur ad illud motuum, quatenus attingibile per actum naturalem, alter verò ad idem quatenus attingibile supernaturaliter, quæ non tam sunt duæ rationes obiectivæ, quàm duæ attingibiles provenientes ex diversitate actuum, quibus potest attingi. Hanc sententiam tenent post plures antiquos non pauci ex Recentioribus, Salas ubi suprà, P. Coninch de Moralitate actuum supernaturalium, disp. 5. dub. 1. 2. & 3. P. Granada in prima

nam partem in præmissis diff. 5. sect. 4. n. 13. & questione 12. tract. 5. diff. 8. num. 6. & in 1. 2. tract. 1. disput. 4. sect. 3. quibus videtur consentire P. Molina in Concord. diff. 7. §. Nosstram sententiam in fine, & diff. 13. & 14. & dispensatione 32. & alij Recentiores, quorum meminit P. Luisius Turrianus dicto opusculo 13. de gratia, & opusculo 15. cap. 7. n. 11. & 14.

Vtrique sententiæ aliquid dandum censeo. Dico itaque primò, loquendo de possibili, non repugnat actus virtutis naturalis, & infusus non distinguui ex parte obiecti materialis, aut formalis. In hac conclusione, loquendo de possibili non solum conveniunt Auctores secundæ sententiæ, sed etiam Pater Suarez dicto capite undecimo, numero sexto & trigesimo, ubi aperte fatetur non repugnare actus naturales, & supernaturales ferri ad eadem obiecta, & motiva. Ratio autem est, quia licet actus specificentur ab obiectis, non tamen tanquam à specificatiuo adæquato, sed solum inadæquato. Nam specificantur etiam in ordine ad principia: quare cognitiones, quas habent duo Angeli specie diversi, licet terminentur ad idem obiectum, & motivum, possunt adhuc differre specie per ordinem ad diversos intellectus, à quibus eliciuntur. Cum ergo habitus infusus habeat se per modum potentie in ordine ad suos actus, non mirum, quod possent differre specie actus, qui fiunt à sola natura, & illi, qui fiunt ab habitu infuso, licet habeant idem obiectum, & motivum; sufficit enim diversitas specifica principiorum, ut ab illa refundatur diversitas specifica in actus.

Confirmatur, quia per hoc præcisè, quod unus actus petat fieri à principio supernaturali, intelligimus, habere aliquod prædicatum intrinsecum, quod non haberet actus, qui non peteret fieri à tali principio: illud autem prædicatum est sufficiens ad differentiam specificam; nam per illud prædicatum actus esset supernaturalis entitativè; ille enim actus est entitativè supernaturalis, qui nunquam potest esse ex solis naturæ viribus; talis autem esset ille actus, nam semper deberet fieri, vel ab habitu supernaturali, vel à Deo miraculosè supplente minus habitus, ergo per illud prædicatum differret specificè, imò & genericè ab alio actu absque alia differentia proveniente ex parte obiecti.

Dices, eo ipso, quod ille actus petat fieri à principio supernaturali, iam supponitur obiectum esse supernaturale: alioquin si obiectum esset naturale, cur peteret principium supernaturale ad illud cognoscendum, vel amandum? Respondendo, argumentum habere multas instantias contra se; nam cognitio, qua Angelus cognoscit Leonem, petat per suam entitatem fieri ab intellectu Angelico, licet obiectum de se posset bene cognosci ab intellectu humano. Sic etiam licet illud obiectum posset cognosci à principio naturali, cognitio tamen, qua cognoscitur à principio supernaturali, petat omnino principium supernaturale. Ratio autem est, quia sicut natura intellectiva Angeli, licet sit superior, postulat tamen cognitionem sibi proportionatam circa ea etiam obiecta, quæ cognoscit natura inferior: ita per gratiam habituales elevatur homo ad aliam naturam superiorem, & divinam, quare potest constitutus in illa natura superiori, postulat potentias, & operationes sibi proportionatas etiam in ordine ad obiecta, circa quæ versatur

Card. de Lugo de virtute Fidei divina.

natura inferior, seu ipse homo naturalis: cognitio itaque illa non ideo petat principium supernaturale, quia obiectum est supernaturale, sed quia est cognitio hominis ut constituti in statu, & natura quadam divina, & supernaturali; sicut cognitio Angelica, non ratione obiecti, sed quia Angelica est, petat principium Angelicum. Hoc modo distinguunt multi in anima Christi scientiam infusam, & scientiam naturalem, licet utraque terminaretur ad eadem obiecta naturalia, quia nimirum una oriebatur ex principiis naturæ, altera ex gratia, ut fatetur Pater Suarez dicto cap. 11. num. 30.

Dices secundò, loquendo de facto, probabilius videtur non ita differre omnes actus supernaturales ratione obiecti, ut ad illud ipsum obiectum, & motivum non possent terminari alij actus naturales. Non dico de facto dari actus naturales circa idem obiectum; sed solum non repugnare, quantum est ex parte obiecti, quod essent. Hæc etiam est iuxta auctores secundæ sententiæ, quibus addi potest Herize 1. part. diff. 38. cap. 4. qui convenit nobiscum, & num. 19. confirmat ex Sancto Thoma, & probari potest primò, quia non repugnat actum naturalem ferri ad obiectum actus supernaturalis, & contra. Fateor quidem, aliquos esse actus supernaturales, quorum obiectum non potest attingi eodem modo per actum naturalem: tales sunt visio clara Dei. Item cognitio intuitiva, vel quidditativa gratiæ, aut alicuius obiecti supernaturalis secundum substantiam, & alia similes; cæterum alia sunt cognitiones, & volitiones supernaturales, quarum obiecta, etiam si sint supernaturalia, possunt bene attingi per actum naturalem. Quando enim aliquis mihi narrat, Deum assumptisse hypostaticè naturam humanam; ego naturaliter audio illas voces, & per consequens naturaliter possum concipere totum illud obiectum, licet sit in se supernaturale, cur ergo non possum naturaliter affici circa illud obiectum supernaturale? idem est de beatitudine supernaturali, seu visione clara Dei; cur enim voluntas non poterit gaudere naturaliter, quando audit Deum præparasse & promississe sui visionem hominibus? Certe nullum est obiectum adeò supernaturale, quod non possemus naturaliter audire, si nobis naretur, & per consequens circa quod non posset intellectus & voluntas aliquos actus exercere. E contra verò nullum est obiectum adeò vile, & naturale, circa quod principium supernaturale non possit exercere suos actus, sicut nullum est obiectum adeò materiale, circa quod intellectus Angelicus non possit habere actum spirituales; nam potentia superior facile potest versari circa obiecta potentiarum inferiorum.

Secundò & in particulari probatur, quia non potest explicari illa differentia obiectiva inter hos actus naturales, & supernaturales. Loquamur enim prius de virtutibus moralibus, & comparemus misericordiam infusam cum misericordia naturali: utraque vult subvenire indigenti propter honestatem illius subsidij, neutra vult illam elemosynam propter Deum, alioquin iam non tam esset misericordia, quam charitas; quod idem dici potest de iustitia, utraque enim iustitia vult restituere, propter turpitudinem furti; quodcumque enim aliud motivum habeat; non erit iustitia, sed alia diversa virtus: & sic possumus discutere per omnes virtutes morales; ergo fatendum

Loquendo de facto, probabilius videtur non ita differre omnes actus supernaturales ratione obiecti, ut ad illud ipsum obiectum, & motivum non possent terminari alij actus naturales.

tendum est, posse versari aliquos actus naturales circa idem obiectum materiale, & formale, circa quod de facto versantur virtutes infusæ.

8 P. Vasquez *diff. disputatione* 86, docet illas virtutes morales differre ex parte motui, quatenus iustitia naturalis, verbi gratia, solum considerat hominem vt ciuem huius reipublicæ humanæ, cui continetur seruare æqualitatem erga suos conciuēs: iustitia verò infusa considerat eundem hominem, vt eleuatam ad beatitudinem supernaturalem, & vt ciuem illius ciuitatis cælestis, quam quidem vt sic decet reddere vnicuique quod suum est, & seruare æqualitatem erga conciuēs suos in eadem Ciuitate: quæ differentia potest considerari in cæteris virtutibus moralibus, & sufficit ad distinguendos actus ex parte obiecti: virtutes enim distinguuntur secundum diuersas politias, ad quas ordinantur subiectum, vt docet Aristoteles 3. *polit. cap. 3.*

9 Hic tamen dicendi modus difficilis est, primò, quia est contra experientiam manifestam: quam enim rati sunt, qui habent illud motiuum, quando bene operantur, & qui ideo velint subuenire indigenti, vel honorare parentes, quia considerant illos, vt conciuēs suos in politica cælesti. Modus sanè communis operandi hoc non habet: vnde fieret regulariter per eiusmodi opera misericordiar, vel iustitiar nihil nos mereri de condigno, nec etiam de congruo; nam (vt suppono) per actus merè naturales non meremur in ordine ad salutem æternam, quia non habent proportionem cum fine, aut præmio supernaturali. Deberent ergo magistri, & prædicatores instruere accuratè, & seriò plebem, vt in his actibus considerarent semper se ipsos, & proximos, vt conciuēs eiusdem politię cælestis, alioquin eorum opera nullius esse valoris ad salutem; ne in re tanti momenti ex defectu motui deciperentur: posset enim contingere, quod aliquis per longum tempus se exercens in operibus misericordiar ex motiuo honesto misericordiar, & compassionis, nihil prorsus lucraretur in ordine ad salutem, eo puòd non mouebatur ex motiuo decentie ad politiam superiorem. Quæ tamen omnia sunt planè contra communem modum concipiendi fidelium, & eorum, ad quos spectat plebem instruere.

10 Impugnatur secundo, quia circa illud primum motiuum naturale possunt versari actus supernaturales, & circa secundum motiuum possunt versari actus naturales. Prima pars probatur, ponamus enim alicui primò proponi credendum primum articulum fidei, scilicet, Deum esse, antequam proponatur credendus articulus de beatitudine supernaturali; certum est, posse hunc hominem credere illum primum articulum fidei diuinæ ante alios, siquidem non proponuntur omnes simul, sed successiue. Tunc vterius proponatur huic homini Deum etiam reuelasse, bonum esse restituere alienum, subuenire indigentibus, &c. potest etiam id credere fide diuinæ propter Dei reuelationem; potest item ex hac fide supernaturali moueri ad restituendum, vel dandam elemosinam; qui actus voluntatis videntur fore supernaturales, cum oriuntur ex cognitione fidei supernaturalis, & tamen non tendunt in motiuum illud, quatenus scilicet decet restitui, vel elemosinam hominem eleuatam ad finem supernaturalem; ergo circa primum motiuum naturale potest esse actus voluntatis supernaturalis. Secunda item pars probatur, quia possunt ego naturaliter

audire, Deum eleuasse nos ad beatitudinem supernaturalem; ergo possunt naturaliter gaudere de hoc obiecto; quidquid enim naturaliter proponitur ab intellectu, potest voluntas naturaliter amare, vel odio habere: ergo potero etiam naturaliter diligere proximos, vt conciuēs possibiles meos in illa beatitudine, & vt sic vel illis succurrere, vel restituere, &c. quamuis ergo beatitudo in se sit supernaturalis, potest tamen terminare actum naturalem, quò audiatur, & quò intelligatur, & per consequens quò ametur à voluntate. Quibus item argumentis impugnari potest modus, quo P. Suarez *lib. 2. de Gratia cap. 16.* explicare conatur differentiam inter hos actus ex parte obiecti, nempe penes conformitatem ad naturam rationalem secundum se, vel ad naturam rationalem, vt eleuatam per gratiam: qui modus parum differt à precedenti, atque adeo eisdem rationibus impugnatur, quæ facile contra ipsum possunt applicari, vt consideranti patebit.

Deinde loquendo de actibus virtutum Theologicarum, difficile potest assignari aliquid ex parte obiecti, vel motui, quod non posset attingi per actum naturalem: quæcunque enim perfectio cogitur in Deo, si homini proponatur, potest eam amare; cum sit bona, & voluntas possit naturaliter amare omne bonum sibi propositum.

11 Dicunt, actum dilectionis naturalis tendere ad Deum vt auctorem naturæ, per actum verò dilectionis supernaturalis ad Deum vt auctorem supernaturalem. Sed contra hoc est primò, quia vt supra dicebam, prius proponitur credendus articulus de existentia Dei, quam de eleuatione nostra ad finem supernaturalem: prius ergo credit aliquis, Deum esse primum principium, & infinitè perfectum, quam credat nos eleuasse ad salutem supernaturalem; quis autem dicat, illum hominem, qui credit Deum esse infinitè perfectum, creatorem omnium, remuneratorem item præscindendo à remuneratione naturali, vel supernaturali, & denique iis, qui Deum non diligunt superesse in inferno penam æternam, tunc inquam, hominem hac fide diuinæ instructionem non posse saltem potentia physica diligere illum Deum, quem iam credit? quod si diligit, videtur esse dilectio supernaturalis, cum oriatur ex fide supernaturali: omnis enim cognitio supernaturalis repræsentans aliquod bonum, mouet ad amorem supernaturalem eius boni; sicut omnis cognitio naturalis alicuius boni mouet ad amorem naturalem eiusdem boni, quia appetitus elicitus sequitur ad cognitionem eiusdem ordinis, sicut appetitus innatus consequitur ad naturam. Cum ergo possit dari cognitio supernaturalis de Deo nondum cognito auctore gratiæ consequens est, quod possit dari amor supernaturalis eiusdem Dei ita cogniti.

12 Secundo, quia sanctissimi etiam viri ex consideratione creaturarum naturalium, & visibilium mouentur ad amandum ardentissime earum factorem: quis autem dicat, illum amorem non esse actum charitatis, sed amorem naturalem? item si aliquis doleat super omnia de peccatis, eo quod fuerint contra Deum eius creatorem, quem hoc ipso titulo debet super omnia diligere; quis neget hunc esse actum perfectissimum doloris, & per consequens supernaturalem? non ergo requiritur illud motiuum beatitudinis supernaturalis, ad hoc vt amor sit supernaturalis. Ratio autem est, quia quæcunque perfectio Dei est infinita, & per

per consequens amabilis per charitatem, cuius obiectum formale est infinita perfectio Dei, quæ non solum respicit in potentia producendi gratiam, sed etiam in aliis attributis diuinis: alioquin valde diminuta esset nostra charitas, quæ nempe non posset allici ab infinita sapientia, vel pulchritudine Dei, ab eius immensitate, æternitate, iustitia, & aliis perfectionibus ad ipsum amandum, sed solum à potentia, quam habet ad producendam gratiam, & alia accidentia supernaturalia.

13 Tertiò, potest ad hoc applicari argumentum supra factum, quia illa etiam perfectio Dei, nempe quod sit auctor rerum supernaturalium, potest cognosci per actus naturales: si quidem possum ego naturaliter illud audire, & percipere, ergo quantum est ex parte obiecti non repugnat, quod detur aliqua volitio naturalis, quæ ad ipsum terminetur: nam quidquid per intellectionem naturalem repræsentatur, & proponitur tanquam perfectio amabilis, videtur esse obiectum proportionatum ad aliquam volitionem naturalem, ut saepe diximus.

14 Simile argumentum fieri potest de actibus fidei, & spei, in quibus difficile assignabitur aliquid ex parte obiecti, quod non posset attingi per aliquem actum naturalem: nam in primis actus spei habet pro obiecto formali Deum, quatenus est beatitudo nostra sperata, vel ipsum etiam Deum ut auxiliatorem, à quo speramus, iuxta varias Theologorum sententias. Verumque autem videtur de se posse esse obiectum alicuius actus naturalis. Nam etiam heretici, & Iudei sperant videre Deum, & hoc non suis viribus, sed auxilio Dei, à quo sperant adiuuari, & tamen ille actus spei non oritur ex fide, & per consequens non est supernaturalis. Quod si dicas, illos non habere spem firmam sicut fideles, contra hoc est, quod illa firmitas non ostendit esse varietatem in obiecto materiali, aut formali, sed solum in modo tendendi ad illud, quam varietatem nos libenter dabimus, dummodo concedatur, posse utrumque actum habere idem materiale & formale.

15 Denique de actu fidei probatur eisdem argumentis, quia obiectum materiale saepe sapius est aliquid naturale reuelatum à Deo, ut constat, obiectum verò formale est reuelatio, & veritas Dei, utraque autem potest attingi, per actum naturalem, nam rusticus, cui falso proponitur à Parocho aliquod falsum pro articulo fidei, credit firmissimè illum errorem propter reuelationem Dei apparentem eodem modo quantum est de se, ac ceteros articulos vere fidei; & tamen ille assensus non est supernaturalis, cum sit falsus, sed naturalis, ergo potest assensus naturalis terminari ad idem motuum formale, ad quod terminatur assensus fidei diuinæ.

16 Dices: tunc esse valde diuersum motuum, quia vnus assensus terminatur ad reuelationem veram, alter ad apparentem: quare iam differunt ex parte motui formalis, reuelatio enim vera, & apparens valde differunt. Sed contra, quia illa differentia materialiter se habet in ordine ad motuum formale: non enim magis mouet reuelatio, quando reuera existit, quam quando non existit, cum in vtroque casu apprehendatur existens: nec ideo erit magis supernaturalis obiectum in vno casu, quam in alio: nam siue gratia habitualis existat, siue non existat; qui tamen diceret gratia.

Card. de Lugo de virtute Fidei diuinæ.

tiam existere, in vtroque casu haberet aliquid supernaturalis pro obiecto sui assensus: ita qui credit Deum aliquid reuelasse, siue id verum sit, siue falsum, semper habet pro obiecto reuelationem Dei, & per consequens aliquid supernaturalis, si reuelatio est aliquid supernaturalis; iam ergo constat, posse actum naturalem terminari ad illud obiectum supernaturalis, non obstante supernaturalitate obiecti.

Ratio denique à priori est, quia, per se loquendo, non est supra totius naturæ vires credere aliquid propter Dei reuelationem: nam sicut possumus homini fide digno aliquid narranti credere & facilius Angelo; cur repugnabit credere Deo aliquid testificanti; immo non videtur verisimile quod homines in pura natura non possent accipere aliquod præceptum positum à Deo, quod si illud possent accipere iam oporteret credere, Deum illud præcipere, & per consequens crederent Deo dicenti se præcipere. Tunc autem haberent idem motuum formale, nempe veracitatem, & reuelationem diuinam. Confirmatur, quia lumine naturæ cognoscitur honestum esse, & debitum credere Deo aliquid reuelanti, quando adfuit motiva evidenter credibilitatis, ergo per naturæ vires potuisset tunc voluntas imperare intellectui assensum, quando adessent talia motiua; nam ut supra vidimus, quidquid voluntati naturaliter proponitur ut honestum, potest quantum est ex parte obiecti, terminare aliquem naturalem amorem ipsius voluntatis: voluntate autem imperante assensum, intellectus necessarîo obediret: subordinatur enim necessarîo voluntati: alioquin non cognosceretur esse honestum credere, si voluntas non posset efficaciter imperare assensum; nihil enim est honestum, nisi quod est vobibile à voluntate honesta.

Dico tamen tertiò, loquendo de facto, probabilius videtur, omnes actus virtutum moralium supernaturales, imò omnes actus supernaturales saltem voluntatis differre aliquo modo ex parte motui ab actibus naturalibus, qui de facto dantur, saltem per se loquendo. In hac conclusione conuenio cum Auctoribus primæ sententiæ. Eam autem sic declaro; quia eadem honestas temperantia, v.g. potest proponi voluntati dupliciter. Primo, ut lumine naturæ manifesta. Secundo, ut testificata à Deo consulente, vel præcipiente temperantiam. Primo modo proponitur per cognitionem naturalem, ad quam sequitur amor etiam naturalis illius honestatis. Secundo modo proponitur per fidem diuinam, ad quam consequitur actus supernaturalis eiusdem ordinis. Comparando ergo hos duos amores honestatis temperantiæ inter se, licet uterque tendat ad eandem honestatem; alter tamen tendit ad eam honestatem in se apparentem, alter ad illam honestatem in se apparentem, sed in reuelatione, & manifestatione diuinæ, quare iam ex parte motui apparet aliquid diuersum in vno actu, ac in alio, quod magis ex obiectionum solutione intelligetur.

Obiciēs ergo primò, quia tota illa differentia non videtur esse ex parte motui, sed ex parte cognitionis, qua repræsentatur motuum; cognitio autem non est motuum, sed applicatio motui; vnde ex varietate præcisæ cognitionis non debet variari amor obiecti: ergo si illi duo amores solum differunt penes diuersas propositiones eiusdem obiecti, non differunt ex parte motui formalis.

T 3 Respondeo,

17

18

Loquendo de facto, probabilius videtur omnes actus virtutum moralium supernaturales, &c. differre aliquomodo ex parte motui ab actibus naturalibus, qui de facto dantur, saltem per se loquendo.

19

Obiectio 1^a.

Respondeo, negando Antecedens; nam licet actus fidei repræsentans honestatem temperantiæ non sit motuum; obiectum tamen ipsius actus fidei est verè motuum. Obiectum autem non est sola honestas temperantiæ, sed honestas temperantiæ connexa cum reuelatione Dei, quod totum tenet se ex parte obiecti illius actus, & quod totum mouet ad amorem temperantiæ; nam totum illud mouet voluntatem ad amorem, quod suadet; non autem suadet solum honestas temperantiæ, sed etiam connexio, quæ apparet ex parte obiecti inter reuelationem Dei, & honestatem temperantiæ; ideo enim moueor, quia video Deum, qui menti non potest, testificari temperantiæ esse honestam. Datur ergo duplex quasi motuum. Primum est honestas temperantiæ, & hoc est motuum simul volitum per actum temperantiæ; alterum est connexio illius honestatis cum testificatione Dei, & hoc non est motuum volitum, sed tantum suadens ad amorem temperantiæ, & penes hoc motuum necesse est, quod differant omnes actus voluntatis, qui procedunt ex lumine fidei; ab illis, qui procedunt ex cognitione luminis naturalis, atque adeo quod detur inter illos aliqua differentia etiam ex parte motui.

20
Obiectio 2.

Sed contra obiectis secundò, quia obiectum motuum ipsius actus fidei diuinæ non est tale, vt non possit etiam terminare aliquem actum naturalem, vt supra probauimus; ergo quando de facto proponitur illud obiectum intellectui, poterit intellectus habere actum naturalem circa illud; & rursus ex hac fide naturali, poterit moueri voluntas ad volendum illud obiectum propter illud motuum creditum, qui actus voluntatis, cum oriatur ex cognitione naturali, erit etiam naturalis, & tamen non differt ex parte obiecti motui à volitione supernaturali, quæ oriatur ex fide supernaturali eiusdem obiecti.

Respondeo, licet obiectum motuum fidei possit, quantum est ex se, terminare actum naturalem, de facto tamen intellectum non elicere regulariter nisi assensum supernaturalem. Ratio autem est, quia Deus de facto voluit fidem esse principium meriti supernaturalis, vt videbimus infra, ideo proposito sufficienter motui fidei, Deus non concurret ad actum naturalem, sed loco illius ad supernaturalem, qui sit proportionatus ad meritum vitæ æternæ.

21
Obiectio 3.

Tertiò obiectis, quando de facto aliquis rusticus deceptus à suo Parocho, credit aliquem articulum falsum existimans esse verè reuelatum à Deo: credit etiam firmissime, & propter idem motuum, propter quod crederet, si esset verus, scilicet propter reuelationem primæ veritatis; & tamen ille assensus tunc est naturalis, cum non sit fidei diuinæ, ergo potest dari de facto actus naturalis, qui ex parte motui nullo modo differat ab actibus supernaturalibus. Respondeo, ideo in conclusione loquutus sum nominatim de actibus voluntatis. Ceterum si velimus eam extendere etiam ad actus intellectus, adhuc potest in aliquo sensu locum habere. Nam licet in prædicto casu ille rusticus habeat verè pro motui reuelationem Dei, & non testimonium Parochi, quia eodem modo assentitur, quantum est de se, huic articulo, & aliis; adhuc tamen non habet pro motui reuelationem veram, sed apparentem; nam illi duo actus differunt ex parte motui in hoc sensu, quod licet neutri appareat ex parte

motui aliquid diuersum, vnus tamen illorum, nempe supernaturalis, exigit per suam essentiam in motui veram existentiam, quam alter actus nullo modo exigit, quod sufficit ad hoc, vt saltem materialiter differant ex parte motui, licet non formaliter, hoc est, non appareat aliquid prædicatum in motui vnus, quod non appareat etiam, & cognoscatur in motui alterius; in actibus autem voluntatis datur etiam hæc differentia in motui actuum naturalium, & supernaturalium: nam semper in motui actus supernaturalis apparet esse reuelatum à Deo, quod non apparet in motui virtutum naturalium voluntatis, vt dictum est.

Sed contra obiectis quarto, in prædicto casu voluntas credendi illum articulum falsum propter reuelationem Dei habet ex parte motui eadem conditiones apparentes, quas habet voluntas credendi articulum verum; & tamen in eo casu voluntas illa est naturalis; ergo etiam in motui actus voluntatis naturalis nihil apparet diuersum à motui voluntatis supernaturalis. Respondetur facile negando minorem, nam licet tunc assensus sit falsus & naturalis: voluntas tamen impetrans illum assensum est bona, meritoria, supernaturalis, procedens ex eodem habitu infuso pie affectio- nis; & quidem tantam habet difficultatem intellectus in credendo illo articulo falso, quantum in credendo articulo vero; quare ad volendum illum articulum credere, pariter indiget auxilio Dei, quod auxilium erit supernaturale, cum detur ad actum bonum & meritorium.

Obiectis quinto voluntas ipsa credendi est supernaturalis, & tamen non oriatur ex cognitione fidei, sed ex cognitione euidenti, qua cognoscitur honestas credendi; ergo non omnis voluntas supernaturalis habet de facto ex parte motui lumen fidei. Respondeo distinguendo consequens; non habet ex parte motui lumen fidei, quasi in actu secundo hoc est, obiectum creditum, concedo, non habet lumen fidei quasi in actu primo hoc est, obiectum, vt credibile; nego. Illud autem iam inuoluit aliquo modo lumen fidei; iam enim illuminatur à connexione, quæ apparet inter illud obiectum, & reuelationem Dei vt iudicamus illud esse credibile, seu posse credi, quod sit reuelatum.

Dices, sicut honestas credendi potest de facto cognosci per actum euidenter supernaturalem, & amari per voluntatem supernaturalem; cur honestas etiam temperantiæ non poterit de facto cognosci per actum supernaturalem, & amari per voluntatem supernaturalem quæ non supponit ex parte motui lumen fidei? Respondeo de possibili non esse repugnantiam; de facto tamen non fieri, quia Deus voluit propter plures congruentias, fidem esse principium totius nostre iustificationis, & salutis, atque ideo nullum fieri actum meritorium etiam de congruo, qui non oriatur ex lumine fidei, vt videbimus infra.

Hinc obiter dissoluitur aliud argumentum, quo videtur P. Suarez in præfati dist. lib. 2. cap. 11. Soluere num. 18. contra nostram secundam conclusionem, quæ est, quia nimirum si motuum actus naturalis possit terminare actum supernaturalem, & è contra, sequitur non esse in potestate hominis elicere actum supernaturalem: homo enim de se solum poterit operari circa obiectum propositum; ad Deum autem spectabit determinare, quod actus fiat naturalis vel supernaturalis. Ad hoc, inquam,

quam, facile respondemus negando sequelam; quia licet motuum actus fidei, & omnium, qui ex ipso procedunt in voluntate, sit tale, ad quod potuissent terminari actus naturales; de facto tamen Deus non concurrat ad actus naturales; sed supernaturales propter rationem supra positam, atque adeo quoties homo de facto operatur circa illud motuum, operatur actu supernaturali.

Eodem modo soluitur aliud argumentum eiusdem Auctoris *ibi num. 13.* contra eandem nostram secundam conclusionem: quia nimirum sequetur actus supernaturales, quos de facto habemus, non esse supernaturales ex suo motui, vel obiecto, si quidem ad idem motuum potuissent terminari actus naturalis: consequens autem dicit, esse absurdum, tum quia destrueretur fundamentum necessitatis gratiae supernaturalis; tum quia est contra Sanctum Thomam *prima secunde, questione centesima nona, articulo secundo, ad primum & secundum, & quest. 62. art. 1. & quest. 68. art. 3.* ubi vult actum supernaturalem versari circa obiecta supernaturalia. Respondetur tamen, loquendo de facto, actus supernaturales versari circa motuum supernaturale, hoc est, quod de facto exigit auxilium supernaturale, ut vidimus, non tamen ita supernaturale, ut non potuissent terminare actum naturalem, neque ex hoc destruitur necessitas gratiae supernaturalis ad hos actus; quia hac necessitas non probatur ex motui, vel obiecto, sed ex proportionem, quam hi actus habent cum beatitudine supernaturali, & ex infusione habituum supernaturalium, qui de facto infunduntur à Deo, & arguntur actus esse supernaturales, cum non dentur ad facilius, sed ad simpliciter; nam experientia docet habitus infusus non facilitare, ut alibi probatur, atque ideo ostenditur defectus potentiae naturalis ad talem actum, de quo alius. Ad id verò quod affertur ex Sancto Thoma, Respondeo *d. quest. 62.* non loqui de supernaturalitate obiecti, sed actuum; in illo autem *art. 3. ad 1. & 3.* videtur recurrere ad supernaturalitatem beatitudinis, quam charitas supernaturalis videtur habere pro obiecto, dum tendit in Deum ut auctorem illius boni supernaturalis. Alibi verò videtur distinguere virtutes naturales, & supernaturales à diuersa regula rationis, quam respiciunt, vel à diuerso fine ad quem ordinant subiecta. Videatur *part. 2. questio. 63. art. 3. & 4.* Hac omnia locum habent in nostra sententia. Fateamur enim, de facto virtutes supernaturales habere diuersam regulam non solum formalem, sed etiam obiectiuam à regula virtutum naturalium, cum habeant pro regula aliquid reuelatum à Deo. Item ordinare hominem ad diuersum finem, hoc est, ad beatitudinem supernaturalem; quam ordinationem de facto non credit homo firmiter, nisi per fidem diuinam, & per consequens non potest velle illam, vel amare Deum ut auctorem illius, nisi per actum supernaturalem ortum ex fide supernaturali. Non tamen oportet quòd charitas non possit amare Deum nisi ut auctorem beatitudinis supernaturalis, potest enim diligere etiam alias perfectiones Dei, ut reuelatae sunt. Sed tamen sufficienter distinguitur à dilectione naturali per hoc quod possit etiam amare Deum ut auctorem beatitudinis supernaturalis, quod de facto non potest debito modo praestare dilectione naturalis, quia non oritur ex fide. Denique omnes virtutes infusae tendunt in Deum, ut auctorem supernaturalem dupliciter: scilicet, ut in auctorem harum virtutum, & ut in

finem, qui per has solas virtutes potest adquiri; virtutes autem naturales nullo modo tendunt in Deum, ut auctorem supernaturalem.

Denique ad maiorem abundantiam, concedere possumus, nunquam de facto reperiri, per se loquendo, actum fidei supernaturalem, qui non differat ex parte motui intrinseci, & obiecti formalis ab aliis actibus naturalibus, qui de facto sunt: nam actus naturalis terminatur ad reuelationem apparentem, quae licet non differat specie à reuelatione vera, ad quam terminatur actus fidei supernaturalis, differt saltem numero: neque ad illam eandem potest de facto actus supernaturalis terminari: non ergo habent de facto idem omnino motuum, & obiectum formale actus naturalis & supernaturalis. Dixi tamen, saepe, *per se loquendo*, quia nolo disputare, an aliquando possit per accidens actus naturalis tendere ad idem obiectum materiale, & formale, v.g. quando ex circumstantia extrinseca actus esset malus, & ideo Deus negaret ad eum actum concursum supernaturalem: quod rarissimum erit, & ad nostrum intentum parum refert.

SECTIO II.

Actum fidei esse supernaturalem secundum substantiam.

Suppono communem distinctionem entis supernaturalis in 'supernaturale quoad substantiam, & supernaturale quoad modum. Illud dicitur, quod in sua entitate tale est, ut nunquam ex naturae viribus esse possit, ut lumen gloriae, vnio hypostatica, &c. Hoc verò dicitur, quod licet ex naturae viribus posset fieri; attamen hic & nunc à Deo praeter naturae exigentiam fit, ut visus caeco restitutus, rosa hyeme producta, &c. Hoc supposito, certum videtur, actum fidei supernaturalem esse aliquo ex his modis contra Pelagium, & eius reliquias docentes fidem esse posse à nobis, contra quos late Augustinus *de praedestinatione Sanctorum, & de bona perseverantia*, S. Prosper *contra Cassianum à cap. 36. & dub. 8. ad capitula Gallorum, & dub. 1. ad Iennenses lib. 1. de vocatione gentium à cap. 23.* (alias 8.) S. Fulgentius *lib. de incarnatione cap. 8. ex variis Scripturae locis*, praesertim ex Paulo ad Ephes. a. *Saluari estis per fidem, non ex vobis; Dei enim donum est*, ad Philip. 1. *Vobis datum est per Christum, ut in eum credatis*. Et alibi saepe, propter quae loca hac veritas recepta est à Conciliis infra afferendis, quibus addi potest Censura Pij V. & Gregorij XIII. in Bulla contra propositiones Michaelis Baij, cuius 24. propositio, haec erat: *Absurda est sententia eorum, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito super conditionem naturae suae fuisse exaltatum, ut fide, spe, & charitate Deum coleret*: cui similes erant propositiones 22. & 27. Quaestio ergo est, an actus fidei sit supernaturalis primo modo, an solum secundo.

Prima sententia negat esse supernaturalem secundum substantiam, sed dicit esse solum quoad modum; ita Caiet. 1. 2. *quest. 109. articulo 4. & 2. 2. quest. 171. artic. 2. ad 3.* Palud. in 3. d. 23. *quest. 3. & tertio dicendum est, & in 4. d. 14. q. 2.* Capreolus in 1. d. 17. q. 1. *artic. 3. ad argumenta Aureoli contra primam conclusionem, & ad argumenta 4. lo-*

26

27

Ens aliud supernaturale quoad substantiam, aliud supernaturale quoad modum.

28

Prima sententia.

eo facta, insinuat etiam Dur. in 2. d. 81. & in 3. d. 31. q. 4. Tribuitur etiam Nominalibus, quatenus insinuant actus fidei Christianæ, & humanæ non differre specie essentiali: Okamus quodlibet. 3. q. 27. Gabr. in 3. d. num. 3. q. 2. art. 1. Almai. quest. 3. Tribuitur etiam Scoto quest. 1. prologi. §. ad questionem, quem tamen Suarez lib. 2. de gratia, c. 4. explicare conatur.

29
Secunda sententia vera, & communis.

Secunda sententia vera, & communis iam omnibus Scholasticis affirmat, esse supernaturalem secundum substantiam, & videtur Sancti Thomæ infra quest. 6. art. 2. quem sequuntur omnes Thomistæ, & eam supponunt omnes Doctores nostræ Societatis. Videat Suarez ubi supra c. 4. & sequentibus, & lib. 3. de auxiliis, cap. 1. num. 3. Vasquez 1. 2. disp. 187. cap. 2. Coninch. de actibus supernaturalibus disp. 4. dub. 3. qui bene de hoc tractat. Molina in Concordia quest. 14. articulo 13. disp. 7. §. nostram sententiam, & disp. 14. membr. 1. §. in eadem sententia, & membr. 2. §. deinde, ubi & alibi sæpè hanc sententiam proficitur, ut appareat, quàm sine fundamento eum pro contraria sententia affert Lorca disputatione 9. de gratia, quia in Concord. questione 14. artic. 13. disp. 14. & 15. & alibi dicat, credere, diligere, & sperare, &c. esse actus naturales quoad substantiam. Caterum non aduertit Lorca, per huiusmodi phrasim solum velle Molinam, quod alij plures Scholastici cum S. Thomæ infra questione 171. articulo 2. eodem modo loquendi significarunt, scilicet actus illos secundum rationem genericam seu quantum est ex parte obiecti, posse esse naturales, quia possunt dari actus naturales terminati ad simile obiectum, ut nos etiam docuimus supra, quum Molinæ sensum posset facile intelligere, si reliqua eius loca videret, ubi expresse fateatur, actum fidei Christianæ secundum omnem rationem formalem esse supernaturalem, & specie differre ab actibus habituum acquisitorum.

30
Probat ex Scriptura.

Probat primò hæc sententia ex Scriptura, Conciliis, & Patribus exigentibus ad fidem gratiam Dei, propterea condistinguitur à natura: Math. 11. Patrem nemo nouit, nisi Filius, & cui Filius voluerit reuelare. Ad Ephes. 2. gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est. 1. Corinth. 12. nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. 2. Corinth. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, &c. Ioan. 6. Hoc est opus Dei, ut credatis: & infra: nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. Concilium Araus. 2. cap. 6. 8. 16. 25. & 27. definit per infusionem, & inspirationem Spiritus sancti fieri in nobis diuinitus, ut credamus, & aliter nos non posse credere, &c. Mileuitanum c. 4. vtrumque ait esse donum Dei, & scire quid agere debeamus, & diligere, ut faciamus. Trident. sess. 6. can. 3. & cap. 5. 6. & 12. Cælest. epist. 1. ad Episc. Gallie, Innoc. 1. epist. 25. & 26. quæ sunt 92. & 93. inter epistolas Augustini. Idem Augustinus ubi supra, Prosper, & Fulgent. citati, & alij Patres, quorum loca affert Valentia 2. tom. disp. de gratia quest. 5. punct. 4. ubi ex professio hæc questio de omnibus actibus supernaturalibus tractari solet.

31
Probat ratione.

Ex his locis formatur prima ratio pro conclusione, quia actus fidei Christianæ talis est, ut ad eum eliciendum indigeat homo peculiari auxilio gratiæ diuinitus collato, & superante vires naturæ, ergo, ille assensus non est naturalis, alioquin si naturalis esset, ergo natura propterea distin-

guitur à gratia, habet sufficientes vires ad illum aliquando eliciendum, ergo aliquando poterit homo credere sine auxilio gratiæ.

Dices primò, Patres quidem exigere auxilium speciale Dei ad actum fidei, non propter supernaturalitatem substantialem ipsius assensus, sed propter maximam ipsius difficultatem, quæ tanta est, ut nisi natura subleuetur specialiter à Deo, non poterit propriis viribus vincere illam difficultatem: sicut multi erant sentientes ad actum naturalem dilectionis Dei super omnia requiri etiam speciale auxilium Dei propter maximam eius difficultatem: Sed contra, quia hæc difficultas vel nascitur ex rebus creditis, vel ex modo credendi illis obsecratur, & firmiter non quidem ex rebus creditis, hæc enim aliquæ sunt valde humano capiti consentaneæ, ut mors, iudicium, &c. Sed neque ex modo assentiendi firmiter, nam hæretici firmiter & super omnia adheret suo errori per actum naturalem: ergo ex hac præcisè difficultate non oritur supernaturalitas.

Dices secundò, auxilium gratiæ, quod Scriptura, & Patres exigunt ad fidem, non esse aliud quod auxilium supernaturale in substantia, sed auxilium cogitationis congruæ ad credendum, quam homo habere non posset sine speciali Dei beneficio.

Sed contra secundò probari potest conclusio, & impugnari hæc solutio, quia si auxilium gratiæ solum requireretur, ut dicitur cogitatio congrua, ergo sufficeret cogitatio intensa ordinis naturæ, neque exigeretur aliquis habitus supernaturalis ex parte principij: cum enim effectus sit entitatis naturalis, satis erit addere ex parte principij causas naturales robustiores, non verò principium supernaturale: Consequens autem est falsum, nam ut probauimus sess. 2. ex mente Conciliorum ad huiusmodi assensum requiritur ex parte principij habitus infusus supernaturalis, ergo & ipse assensus est entitatis supernaturalis.

Dicunt, habitum requiri, non quidem ad substantiam assensus producendam, sed ad aliquem modum ipsi superadditum. Qualis autem sit hic modus, non conueniunt: quidam dicunt, habitum requiri ad intentionem assensus. Sed contra hoc est Paulus 1. ad Timoth. 1. Misericordiam Dei consequutus sum, ut essem fidelis, ubi (ut bene ponderat Augustinus) non dixit ut essem fidelis, sed ut essem fidelis: non ergo exigitur auxilium gratiæ Dei solum ad intentionem, sed ad substantiam credendi. Deinde sicut ad iustificationem non exigitur contritio cum determinata intentione, sed sufficit remissa, ut suppono ex materia de Penitentia: sic neque ad salubriter credendum, requiritur aliqua intentio, sed sufficit assensus remissus. Denique si per vires naturales possumus habere substantiam illius assensus, non est cur per easdem vires, addito præferto habitu acquisito ex multorum actuum exercitio, & robustiori cognitione motiuorum, non possumus aliquando elicere assensum intensiorem.

Alij dicunt, habitum fidei exigi ad facilitatem assensus. Sed contra primò, quia hoc esset contra citata Consilia, quibus definitur, sine gratia nos non posse, non solum facilius, sed nec villo modo operari. Secundò, quia ad iustificationem aequè conducitur actus difficiliter elicitus, imò videretur eo melior quò cum maiori difficultate fieret. Tertiò, quia, si actus secundum substantiam posset provenire à viribus naturæ, non esset

cur non posset etiam procedere cum facilitate orta, ex habitu acquisito naturali. Quod hac facilitas in ipso actu non est modus intrinsecus, sed mera denominatio proveniens à potentia, quæ in actu primo magis propendit in actum: quare propter illam denominationem non posset idem actus fieri de non dispositione dispositio congrua ad iustificationem. Denique probabilius multo est, habitum supernaturalem non dare facilius posse, sed solum simpliciter posse; cum constet experientia puerum baptizatum non facilius credere, quando venit ad usum rationis propter habitum infusum in baptismo, quam si verè non esset baptizatus.

Alij dicunt Tertiò, habitum exigi ad infallibilitatem assensus, non ad substantiam. Sed contra, quia infallibilitas non est modus distinctus ab ipso actu; alioquin si distinguitur, ergo fit à solo habitu; nam infallibilitas illa, ut sic non est actus vitalis, ergo totus assensus fit ab intellectu solo, & infallibilitas à solo habitu, ergo assensus non potest esse dispositio ad iustificationem, quia ipse assensus nullo modo est ab habitu; infallibilitas autem non potest esse dispositio; quia cum non sit actus vitalis, non potest habere rationem meriti de congruo; ergo fatendum est ipsum actum secundum suam entitatem, secundum quam est dispositio, habere aliquid ratione cuius exigit procedere ab habitu supernaturali.

Quartò dicunt alij, exigi habitum ad hoc, ut in actu ponatur quidam modus proportionis cum fine supernaturali: sed contra, quia si actus secundum se non habebat proportionem cum fine supernaturali, non potest eam habere per modum superadditum: nam ista proportio debet esse per modum meriti: ille autem modus superadditus non potest reddere meritum actum qui de se non est meritorius: ille enim modus non est voluntarius formaliter, ut de se patet, nec aliunde dignificat opus, sicut dignitas personæ, ergo nullo modo confert ad proportionem ipsius actus, si ab ipso distinguitur. Omitto alios modos, ad quos minus apparenter potest exigi habitus. Videatur Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 3. sect. 6. & Vasquez in 1. 2. disp. 187. cap. 2.

Tertiò probari solet ab alijs supernaturalitas fidei, ex eo quod terminetur ad divinam revelationem sine alio medio, & sine vlla formidine. Ceterum ex dictis disp. 1. constat, non satis probari ex hoc capite supernaturalitatem: cum possit dari naturalis assensus circa idem obiectum, & sine formidine: non enim apparet in hoc aliqua manifesta repugnantia, quod latè & bene probat cum alijs Coninch. disp. 14. dub. 2. docens possibilem esse actum naturalem circa idem omnino obiectum formale nostræ fidei, & nos offendimus sect. precedenti.

Contra hanc communem sententiam nihil est, quod peculiarem habeat difficultatem; solum potest opponi S. Thom. infra quæst. 171. articulo 2. ad 3. ubi ait, *actiones, ad quas infunduntur habitus, non esse supernaturales secundum substantiam actus, sed solum secundum modum*. Respondetur S. Thomam solum velle significare ibi discrimen inter actiones miraculosas, quales sunt suscitatio mortui, & prophetia ex vna parte, & actus credendi, diligendi, &c. ex alia. Discrimen autem est, quod nec illæ priores, nec aliæ illis similes fieri possunt à natura, & ideo eas appellat supernaturales quantum ad substantiam: at verò istæ

actiones posteriores, licet cum illo modo supernaturalitatis (intrinseco quidem essentiali) non possint fieri à natura, possunt tamen fieri aliæ similes in modo tendendi ad sua obiecta, & ideo has dicit solum esse supernaturales quoad modum: non tamen negat illum modum esse de quidditate horum actuum; ita explicat S. Thom. Bañes infra q. 24. art. 2. in fine cum alijs Thomistis.

Opponunt alij, quod hæreticus assensu naturali credit articulo propter Dei revelationem, ergo non est, cur ponamus in Catholico assensum supernaturalem ad credendum propter divinam revelationem. Respondetur, non poni nostrum assensum supernaturalem præcisè, quia est propter revelationem, sed quia ex parte principij postulat aliquid supernaturale, ut visum est. An verò assensus hæretici differat à nostro etiam ex parte obiecti, videbimus infra disputatione 17. Omitto alia argumenta communia, quæ in vniuersum tendunt ad negandum omnes actus supernaturales in substantia: hæc enim pertinent ad materiam de gratia, vel ad materiam de habitibus, de qua in 1. 2. Videatur etiam Hurtado disp. 62. sectione 1. §. 111. ubi nobis consentiens dicit, ex necessitate habituum per se infusorum probandam supernaturalitatem actuum fidei, spei, & charitatis. Habitus autem per se infusos dari, aliunde ex auctoritate probandum est, ut videbimus sect. sequenti.

SECTIO III.

Habitum fidei esse per se infusum & in sua substantia supernaturalem.

Diximus, supernaturalitatem actuum fidei probari optime ex eo, quod infunditur à Deo solo habitus fidei, cuius infusio otiosa esset, si actus fidei, quales ad salutem requiruntur, non haberent aliquid prædicatum sibi quidditativum superans vires naturæ. Necesse ergo est, quod aliunde probemus dari talem habitum per se infusum; quod quidem potissimum fundamentum suum in auctoritate habet, quæ tanta est, ut iam sine nota graui negari non possit, ut cum alijs notat Hurtado disp. 62. §. 4. & dubium solum remanserit, an res hæc sit omnino de fide.

Plures negant, quos refert Salas 2. tom. in 1. 2. tract. 10. disp. 3. sect. 4. & sequitur Vasquez ibi adductus variis in locis. Canus tamen & Sotus, qui pro ea referuntur, magis sunt pro contraria, ut postea videbimus. Præcipuum fundamentum dēsumitur ex Innoc. III. in cap. *Maiores de baptismo* ubi relatis vtriusque partis opinionibus, eam partem non definit, & ex Concilio Viennensi relato in *Clementina unica de summa Trinitate*, ubi opinio ponens habitus infusos solum eligitur, ut magis probabilis, nec postea in Tridentino videtur hæc res omnino definita, omnia enim Tridentini loca pro habitibus infusis habent probabilem explicationem.

Varius tamen est, rem esse de fide; quod adulti iustificati habeant aliquid donum fidei infusæ & permanentis. Dixi *donum fidei*: abstrahendo à nomine *habitus*, quia an hæc fides sit habitus, vel quid aliud, fortasse nondum est definitum. Hæc sententiam tenet noster Valentia cum alijs multis, quos refert Salas ubi supra num. 39. & Suarez lib. 6.

An sit de fide, quod adulti iustificati habeant aliquid donum fidei infusæ. Sententia negans.

Sententia affirmans, vera.

lib. 6. de gratia cap. 3. & 8. & in presenti disput. 7. sect. 1. Granado in 1. 2. controuers. 4. disput. 2. & Coninch de supernaturalitate actuum moralium disp. 6. dub. 1. item Canus lib. 7. de locis cap. 2. licet pro contraria afferatur, quia dicit, non pertinere ad fidem eam questionem, an gratia & virtutes, quæ in baptismo infunduntur, sint qualitates; non tamen negat esse de fide veras virtutes permanentes in baptismo infundi, in quod etiam sensu loquitur Sotus lib. 2. de natura, & gratia cap. 19. qui tamen solum dicit, Concilium Tridentinum consulto noluisse vti nomine habituum, cum numeratit dona illa, quæ in iustificatione conferuntur, quia non pertinet ad fidem, an hæc dona sint qualitates pertinentes ad speciem habitus. Quod idem docet Vega lib. 7. in Tridentin. cap. 24. cum tamen expressè fateatur esse de fide post Tridentinum infundi virtutem fidei ab actu credendi distinctam; nam post adducta verba Concilij Viennensis supra relata sic ait Vega testis quidem fide dignus, & oculatus Tridentini Concilij. *Visum est huic sanctæ Synodo, (scilicet Tridentinæ) acceptare sententiam istam, & asserenti oppositum anathema indicere: intellexit enim, hanc esse communem Ecclesiæ fidem; tamen non sub nomine habituum.* quod idem docet Sotus vbi supra cap. 18. qui & ipse Tridentino interfuit, & eius mentem melius potuit intelligere.

42
Probat ex
Concilio Tri-
dentino.

Probat ergo hæc sententia primo ex Tridentino sess. 6. c. 7. vbi post numeratas dispositiones, quæ iustificationem præcedunt, & in ipsis actum fidei, & spei: subdit: *hanc dispositionem, & præparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed sanctificatio etiam, & renouatio interioris hominis per susceptionem gratiæ & donorum, vbi susceptio gratiæ & donorum in iustificatione inclusa consistit* quod ad præparationem, quam consequitur, & in qua supponebatur iam fides actualis, ergo nomine donorum, quæ postea infunduntur, intelligi debet aliquid permanens, & ab actibus condistinctum. Confirmatur ex illatione facta à Concilio eodem cap. 7. vbi postquam dixit, causam formalem iustificationis esse iustitiam inhaerentem datam à Deo secundum cuiusque dispositionem infert statim: *vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia accipit homo simul infusa per Iesum Christum, cui inseritur: fidem, spem, & charitatem.* Vbi explicat, quæ sint illa dona, quorum susceptionem superius dixerat includi in iustificatione. Confirmatur secundo ex verbis sequentibus vbi Concilium docet, hanc fidem esse, *quam ante baptismi Sacramentum ex Apostolorum traditione, catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem vitam æternam præstantem.* Hæc enim fides non datur ab Ecclesia, nisi per baptismum, ad quem ipsi accedunt: per baptismum autem non datur fides actualis, sed donum permanens fidei ab actu distinctum, neque ipsi postulare censentur actum fidei, cum quo iam habito accedunt ad baptismum.

43

Confirmatur tertio ex eodem Concilio eadem sess. cap. 15. & can. 28. dicente, quocunque peccato mortali amitti gratiam iustificationis, non tamen fidem, nisi per infidelitatem; & hanc fidem, quæ remanet amissa gratia, esse veram fidem. Vbi nomine fidei intelligitur aliquid permanens, & quod verè maneat in peccatore.

Confirmatur quarto, ex Concilio Moguntino

celebrato anno 1549. duobus annis post dictam sessionem 6. Concilij Tridentini, quare in cap. 7. habet quandam periphrasim illius capitis septimi sessionis sextæ Tridentinæ, in hac verba: *iustificatio cum peccatorum remissione etiam sanctificationem, & interioris renouationem confert, quatenus per meritum Christi, quod iam credenti communicat, cum venia peccatorum Dei gratiam, & per Spiritum sanctum una cum fide simul spem & charitatem in corde diffusam accipit; hisque donis in ipso permanentibus, non solum reputatur, sed verè existit iustus.* Ex quibus verbis constat Patres illius Concilij intellexisse fidem, spem, & charitatem, quorum infusio ponitur à Tridentino in iustificatione, non esse actus, sed dona habitualia in ipso iustificato permanentia; & hoc ad doctrinam catholicam pertinere. Adde censuram Pij V. & Gregorij XII. contra propositionem Baij adductam sect. præcedenti.

Neque obstant verba Concilij Viennensis & Innocentij III. supra adducta; nam in primis, licet tunc non fuerit ea sententia ab Ecclesia definita, potuit postea post diuturnum examen definiti. Deinde addo, in illis locis non dici esse opinionem probabilem, quæ negaret in adultis iustificationem infusionem fidei permanentis: sed verò bique solum agi de questione illa, quod attinet ad paruulos: nam in dicto cap. *Maior* questio proposita est de baptismo paruulorum, an haberet aliquem effectum; ad quod respondet Pontifex, utique habere effectum remissionis peccati, licet adhuc sub lite esset inter Doctores, an paruulis infunderentur virtutes, quibusdam negantibus, & quibusdam concedentibus, quia paruulum, licet de adultis nemo dubitaret, de paruulis tamen dubitabant, eo quod in eis otiosa forent virtutes pro illo statu: imò ex his sumebant alij occasionem negandi valorem illius baptismi, eo quod non posset paruulus accipere eas virtutes, quæ in baptismo infunduntur. Deinde in Concilio Viennensi quod multo post tempore celebratum est, venit iterum eadem questio, an paruulis infunderentur virtutes in baptismo, sicut in adultis: & Concilium simul cum Pontifice elegit vt probabilior sententiam affirmatiuam, & vt Sanctorum, ac Theologorum testimonij magis consonam: vbi nullo modo dicitur sententiam concedentem adultis infundi hos habitus, esse probabilior, hæc enim vt certa omnino supponebatur, sed sententiam, quæ dicit paruulis etiam sicut & adultis conferti in baptismo gratiam, & virtutes: de paruulis enim solum fuerat proposita questio in Concilio, & pro paruulis solum facit ratio, qua Pontifex probat illam decisionem: sic enim ait. *Nos attendentes generalem efficaciam mortis Christi, quæ per baptismum pariter applicatur omnibus baptizatis, opinionem secundam tanquam probabilior eligimus, &c.* Quæ dicat: mors Christi æqualiter applicatur in baptismo omnibus baptizatis, tam paruulis, quam adultis, ergo in omnibus æqualem habet effectum; ergo cum baptismus ex Christi passione habeat vim conferendi adultis gratiam & virtutes, vt ab omnibus conceditur; hanc etiam efficaciam habebit respectu paruulorum, Vides, ibi non poni vt probabilem infusionem virtutum in adultis, sed supponi vt certam, vt inde probetur ea infusio in paruulis.

Hanc mentem Concilij Viennensis, quam proculdubio legitimam omnino censo, confir-

mare possumus; quia multo ante illud Concilium habebatur in Ecclesia erronea sententia negans in adultis infusionem virtutum; nam inter errores Petri Ioannis, qui vixit sub Innocentio III. propter quos damnatus, & exhumatus fuit, ponitur iste, quod scilicet *docebat in baptismo gratiam & virtutes, quas vulgo Theologicas vocant, minime infundi*. Sic refert Præcolus lib. 14. *Elenchi heresum in Petro Ioannis*. Alphonsus de Castro aduersus hæreses, verbo *baptismus*, hæresi quarta, & notissime Abrahamus Bzouius tom. 13. *annalium Ecclesiasticorum* anno 1199. numero 39. ergo non est credibile, eandem sententiam, quæ tanto ante tempore vè erronea damnabatur, fuisse postea relictam vè probabilem in Concilio Viennensi, sed solum illam questionis partem, quæ ad paruulos spectabat, circa quos etiam in Tridentino non videtur aperte definita infusio harum virtutum, licet ex similitudine iustificationis per gratiam inhaerentem, quam illis tribuit *sessio 5. can. 5.* videatur etiam virtutum infusio legitime consequuta. Aliqui probant quoad paruulos ex Augustino 3. *de peccatorum meritis* cap. 2. vbi ait auctoritate Dei, & Ecclesiæ comprobatum esse, paruulos baptizatos fideles esse: quare cum non sint fideles actu, sequi videtur ex mente Augustini esse fideles habitu. Cæterum longe alius est Augustini sensus, quem ipsemet explicauerat lib. 1. *de peccatorum meritis* cap. 19. dicens, eos fideles appellari, quia fidem per verba gestantium quodammodo proficiuntur: non ergo de fide habituali debet intelligi.

Secundo probari potest nostra sententia ex scriptura & Patribus, quorum testimonia conueniunt Valentia in 1. 2. *disput. 4. quest. 3. puncto 4.* & Salas *vbi supra* apud quos videri possunt. Tercio probatur ratione, fidem esse aliquid supernaturale permanens per modum principij ad eliciendos assensus, quia si habitus fidei esset naturalis, non amitteretur per vnicum actum infidelitatis: nam habitus naturales non destruuntur omnino vnicò actu contrario, licet denique aliquantulum diminui fides autem quolibet peccato infidelitatis deperditur iuxta Tridentinum supra adductum, ergo non est naturalis, sed supernaturalis.

Denique si habitus fidei non esset ex natura sua & per se infusus, sed solum per accidens infunderetur à Deo, haberet eandem naturam, quam habitus acquisiti, & per consequens daret facilitatem, quod est proprium habituum acquisitorum: hanc autem non dat habitus fidei; quia puer baptizatus, licet habeat habitum fidei, non tamen ideo experitur maiorem facilitatem ad credendum, quando fit adultus, quam si non esset baptizatus: imò adultus hæreticus, qui respicit, & iustificatur, adhuc experitur postea inclinationem ad hæresim, licet in iustificatione acceperit habitum fidei, ergo ille habitus non tollit facilitatem contrariam, ergo non est sicut alij habitus, qui dant facilitatem, sed sicut potentie, quæ dant simpliciter posse. De hoc tamen dixi in *lib. de anima in tractatu de habitibus*. Vnde iam probari potest, habitum hunc esse in sua substantia supernaturalem, quæ erat altera pars in titulo huius sectionis; quia non apparet, ad quid infundatur à Deo hic habitus, nisi quia necessarius est ad tales actus fidei, quales requiruntur ad salutem: vidimus autem *sectione præcedenti*, non posse requiri talem habitum infusum ad eos actus

nisi quia ij actus in sua substantia supernaturales sunt: ex hoc autem ipso nunc probamus habitum etiam debere esse supernaturalem in substantia. Si enim actus sunt substantia supernaturales, exigunt principium aliquod eiusdem ordinis, & supernaturalitatis, in qua tamen probatione non committitur à nobis circulus, dum ex habitu probauimus supernaturalitatem actuum, & nunc ex actibus ipsis supernaturalibus probamus supernaturalitatem in habitu. Nam ibi non probauimus, actus esse supernaturales, quia exigunt habitum supernaturalem, sed solum ex eo quod datur habitus à Deo infusus propter illos actus, qui frustra infunderetur, nisi entitas supernaturalis actuum tale principium exigeret; dari autem talem habitum infusum, habemus & probauimus modò ex Conciliis, & auctoritate. Vnde rursus inferimus, ipsum esse supernaturalem: quia actus, ad quos infunditur, sunt supernaturales. Itaque non probamus, actus esse supernaturales ex supernaturalitate, sed ex infusione habitus, quam infusionem probamus ex sola auctoritate, & ex infusione habitus probamus, actus esse supernaturales, quia alioquin frustra exigetur habitus infusus: & rursus ex supernaturalitate actuum, habitum debere in sua substantia esse supernaturalem.

Dices, licet actus fidei sit supernaturalis secundum substantiam, & supra naturam intellectus, non ideo debere dari habitum intrinsecum ad eliciendum illum actum: sufficeret enim eleuari intellectum per auxilium intrinsecum paratum ex parte Dei.

Respondent communiter, habitum dari, vè homo connaturaliter operetur per aliquid intrinsecum, licet alioquin posset diuinitus eleuari per auxilium extrinsecum. Sed contra hoc est, quod aqua iuxta communem sententiam, quam defendit Suarez 1. tom. in 3. *part. disput. 30. sect. 6.* non eleuatur per aliquid intrinsecum ad causandam gratiam, sed solum per auxilium extrinsecum; ergo operari per aliquid intrinsecum, non est magis connaturale; alioquin tribueretur etiam aquæ hic modus operandi.

Respondent, actum fidei, (& idem est de alijs virtutibus) esse operationem non vtumque, sed vitalem, quæ ex natura sua postulat esse à principio intrinseco: ideo vè connaturalius eliciatur, datur intellectui virtus intrinseca per quam operetur.

Sed contra, quia licet hæc solutio consequenter reddatur ab iis, qui ponunt habitum fidei, esse adequatam rationem agendi *vt quo*, & intellectum non habere influxum immediatum in actum; hi enim consequenter exigunt aliquid intrinsecum, à quo proxime fiat actus, vt sit vitalis, imò ideo negant posse diuinitus elici ab intellectu per auxilium extrinsecum: Cæterum in vera sententia concedente, intellectum debere immediate influere per potentiam obedientialem actui in actus fidei, & posse illos elicere per auxilium extrinsecum, non habet vires hæc solutio; nam actus fidei non est vitalis, nec ab intrinseco, prout ab habitu, sed prout ab intellectu: anima enim non operatur per habitum fidei tanquam per aliquid sibi debitum & proprium, sed tanquam per aliquid aduentitium, sicut aqua per calorem: alioquin si formaliter per habitum operatur vitaliter anima, ergo etiam sine influxu immediato ipsius intellectus operaretur vitaliter per habitum, quod communiter negant nostri auctores.

res, & meritò: nam ex hoc etiam fieret actum elic-
citum per auxilium extrinsecum non esse tam vi-
talem, nec tam nostrum (vt ita dicam) quàm elici-
tum ab habitu; ergo actum esse vitalem non pro-
uenit ex eo, quod fiat ab habitu fidei intrinseco,
sed quod fiat ab intellectu; ergo ratione vitalitatis
non magis exigitur habitus intrinsecus, quàm in
aqua exigitur virtus adæquata intrinseca ad cau-
sandam gratiam.

49

Ad obiectionem ergo Respondeo, actum fidei
connaturalius elici à principio intrinseco, quàm
ab intellectu eleuato per auxilium extrinsecum;
quia actus fidei (& idem est de aliis actibus su-
pernaturalibus) ex natura sua est operatio ho-
minis constituti in statu filij Dei per gratiam ius-
tificantem, quæ sicut est participatio naturæ di-
uinæ, ita constituit hominem per modum natu-
ræ in ratione principij radicalis supernaturalis;
cùm autem omne esse sit propter operari, hinc
fit, vt sicut ad animam rationalem, quæ consti-
tuit hominem in ratione naturæ rationalis, con-
sequuntur potentia intrinseca distinctæ, vel non
distinctæ, quibus homo vt rationalis operetur;
sic ad gratiam iustificantem, per quam consti-
tuitur homo in alia quasi superiori natura su-
pernaturali, debeantur etiam potentia ad opera-
tiones congruentes illi naturæ: hoc est, habitus
supernaturales, quibus operetur non vt homo, sed
vt homo filius Dei. Est ergo connaturale homini
grato operari per potentias, seu habitus superna-
turales intrinsecos; quia habet principium radica-
le eorum actuum nempe gratiam; omne autem
principium radicale exigit principium proximum
sibi intrinsecum.

50

Obiectio 1.

Secundo contra solutionem obiectionis primò, ergo in
peccatore non est, cur ponatur habitus fidei ad
credendum: habitus enim dantur homini iusto,
quia ex ipsa gratia iustificante quasi ex radice pul-
lulant illæ potentia supernaturales ad operationes
sibi debitas; ergo cùm in peccatore non sit gratia,
non est, cur exigitur in illo habitus ad credendum,
magis quàm auxilium extrinsecum.

Respondeo negando sequelam, quia licet pec-
catori secundum illum statum non debeatur ha-
bitus fidei ex natura rei: debetur tamen illud prin-
cipium ipsis actibus fidei, vt connaturaliter fiant,
qui ex natura sua sunt operationes supernatura-
les, & hominis constituti in statu supernaturali
per gratiam iustificantem, & per consequens ho-
minis habentis habitus intrinsecos ad operan-
dum, quare licet Deus contra exigentiam ipso-
rum actuum voluerit eos etiam elici ab homine
non grato, vt disponat se ad iustitiam: non ta-
men oportuit fieri à principio etiam quod esset
contra ipsorum naturam & exigentiam: quod
fieret si elicerentur sine habitu à quo connatura-
liter debent elici; ideo relinquatur habitus fidei
in peccatore, vt connaturalius procedant actus
fidei à principio: an verò relinquatur etiam in
ipso habitus piæ affectionis, & cur non maneant
habitus aliarum virtutum videbimus *infra dispu-*
tatione 17.

51

Dices, non omnes actus supernaturales suppo-
nunt ex natura sua gratiam iustificantem: imò po-
test esse aliquis actus, qui essentialiter supponat
carentiam gratiæ, vt actus fidei, quo peccator ex
Dei reuelatione crederet, se carere gratia, & actus
pœnitentiæ, quo ex carentia actuali gratiæ dolet
aliquis de peccato commissio. Respondeo, etiam
potest esse actus visionis beatæ, quo videat bea-

tus in Verbo se non habere gratiam, nec lumen
gloriæ; ille tamen actus esset entitativè valde su-
pernaturalis, quia esset contra exigentiam gratiæ,
quæ postulat, non produci visionem beatam nisi
in subiecto grato: sic etiam ille actus fidei, & pœ-
nitentiæ esset contra exigentiam gratiæ, quæ po-
stulat non produci actum huius ordinis diuini,
nisi in subiecto grato, & ideo ille actus esset valde
supernaturalis.

Petes, vnde habemus hanc exigentiam gra-
tiæ? Respondeo, ex eo potissimum, quod dan-
tur habitus virtutum cum gratia, ex quo infer-
tur habitus esse necessarios ad actus connatura-
liter eliciendos, non potest autem hac necessitas
fundari, nisi in hac exigentia gratiæ, vt proba-
tum est.

Contra solutionem obiectionis secundò, non mi-
nus miraculum est, habitum fidei manere sine gra-
tia iustificante, quàm actum fidei fieri sine ha-
bitu, nam sicut actus fidei pendet ex natura sua
ab habitu; ita habitus fidei exigit ex natura sua
habitum gratiæ, vt potentia exigunt essentiam,
quam consequuntur; ergo sicut non esset minus
miraculum manere voluntatem sine anima, quàm
actum voluntatis sine voluntate, ita non minus
est manere habitum fidei sine habitu gratiæ, quàm
actum fidei sine habitu; imò maius videtur, quod
maneant habitus fidei sine habitu gratiæ: manent
enim permanentes & perpetuò cum miraculo
continuo: actus verò solum est transeunt sine
habitu; ergo ex natura rei connaturalius esset
peccatorem credere per auxilium actuale extrin-
secum, quàm per habitum. Respondeo, negan-
do Antecedens: nam conseruatio habitus fidei
sine habitu gratiæ, solum est miraculosa, quoad
modum (dico miraculosa late loquendo, quia
tenus est contra naturalem exigentiam ipsius ha-
bitus) at verò actus productus sine habitu esset
miraculosus etiam secundum substantiam. Ratio
est, quia habitus fidei, licet ex natura sua petat
conseruari ad exigentiam gratiæ; potest tamen
diuinitus conseruari à Deo sine nouo alio inditum
etiam in absentia gratiæ, sed per eundem om-
nino, quo antea conseruabatur; licet ille influens
sit postea magis supernaturalis quoad modum,
eo quod præterit à Deo sine exigentia ipsius
gratiæ. At verò actus fidei habet dependentiam
physicam ab habitu; imò in mea sententia; quam
docui in lib. de anima, per suammet entitatem
dependet essentialiter à suis principiis, quare ab-
sente habitu necesse est non produci illum actum,
qui antè posset fieri ab habitu, sed alium diuer-
sum, qui per suam entitatem pendeat ab auxilio
extrinseco, vel saltem necesse erit poni aliquam
dependentiam physicam, per quam suppleatur
dependentia, qua antea dependebat ab habitu,
quæ dependentia, (vel etiam ipse actus in mea
sententia) est magis supernaturalis, non solum
quoad modum, sed secundum propriam entita-
tem: nam licet omnes actus fidei sint secundum
suam entitatem supernaturales; adhuc tamen in
ipso ordine rerum supernaturalium reperiuntur
aliqua magis supernaturalia: qualis esset ille
actus factus sine habitu; quia haberet duplicem
supernaturalitatem, (vt ita dicam) Alteram
scilicet communem omnibus actibus fidei, quæ
tenetis sunt supra exigentiam subiecti. Alteram
verò quatenus non peteret ex natura sua fieri ab
habitu fidei, quod est principium connaturale
actibus fidei. Cùm ergo conseruatio habitus fidei
sine

sine gratia non habeat hanc duplicem supernaturalitatem entitativam, non est maior, sed minus miraculum illud, quam actum fidei elici sine habitu.

Obiicies adhuc tertio contra solutionem, quia ille actus, qui fieret ab auxilio sine habitu, ex natura sua non peteret ab habitu, imò ex natura sua repugnaret elici ab habitu, si quidem ex propria entitate haberet non dependere ab habitu, sed ab auxilio extrinseco; ergo non est maior supernaturalitas in eo actu, quam in alio: neque enim est contra naturam ipsius actus, imò iuxta eam, quod non pendeat ab habitu, neque etiam est contra naturam ipsius habitus, cum ipse habitus ex natura sua non habeat virtutem ad hunc actum, sed ad alios; ergo productio huius actus sine habitu non est magis supernaturalis. Respondeo, maiorem supernaturalitatem huius actus, qui fieret per auxilium, & non ab habitu, non nasci ex eo quod ipse actus magis connaturaliter procederet ab habitu, ut probat bene obiectio, sed ex eo, quod ipse actus cum sit supernaturalis, & ordinis divini, supponit quantum est de se hominem constitutum in ordine, & esse divinum per gratiam iustificantem; sicut omnis actus humanus supponit hominem in esse hominis: cum autem gratia afferat secum habitum fidei, consequens est, ut hic etiam actus supponat habitum fidei, non quidem ut principium, sed ut passionem gratiae, quam ex natura sua supponit. Hæc est ergo supernaturalitas, quam iste actus addit, nam ex uno capite supponit ex natura sua in subiecto gratiam, & habitum fidei datum ad eliciendos omnes actus fidei, & ex alio capite ex sua essentia petit non elici ab habitu fidei, quem supponit, quod quidem valde supernaturale est: sicut si daretur actus humanus, qui ex natura sua postularet non procedere à potentia voluntatis quam supponit in anima, sed à sola anima, vel à solo Deo, proculdubio esset valde supernaturalis.

Ultimò obiicies, ergo etiam ad primum actum fidei ponendus esset habitus, ut ille actus connaturalius procederet. Item ad actus virtutum moralium deberent manere habitus infusi in peccatore, ut connaturalius fiant in illo statu. Respondeo, attendita natura rei concedo, nego tamen attendita ordinatione Dei, qui voluit habitus supernaturales non infundere nisi iuxta dispositionem, & meritum congruum præcedens, neque eos conservare, quando peccator proportionatè demeruit eos: quare à peccatore ceteros aufert præter fidem, & spem, quos relinquit propter rationem infra afferendam *disp. 16.* sed tamen adverte id, quod notavi etiam in tractatu de visione Dei, etiam quando actus fidei, vel alij actus supernaturales sunt per auxilium actuale supplens concursum habitus infusi, connaturalius esse, ut fiant per auxilium intrinsecum, quam per merum auxilium extrinsecum: non quidem, quia vitales sunt; quia ut paulò ante dixi, eorum vitalitas non provenit ex eo, quod fiant ab habitu, vel principio intrinseco supernaturali; cum neque habitus infusus, neque principium intrinsecum supernaturale sint principia vitalia; nec homo, quatenus per illa operatur, formaliter loquendo, operetur vitaliter, cum non se moveat propterea ab intrinseco, hoc est, per aliquid proprium sibi, sed per virtutem alienam ab extrinseco sibi provenientem. Aliunde tamen requiritur connaturaliter loquendo, quod principium illud, siue

permanens, siue transiens, sit intrinsecum & non extrinsecum: quia nimirum in genere loquendo cum effectus comparatur ad suam causam, ut ramus ad suam radicem; connaturalius est, ut quantum fieri possit, effectus oriatur à causa sibi proportionata, & quæ in sua virtute contineat effectum, vel totaliter, vel saltem partialiter. Quare quando causa aliqua secundum se non habet proportionem cum effectu, oportet, ut accipiat saltem in se aliquid, per quod in actu primo proportionetur cum effectu producendo, & cum in se contineat, ideo intellectus, ut producat actum supernaturalem, ad quem de se non habet proportionem intrinsecam, proportionatur intrinsecè per habitum infusum intrinsecum, per quem iam est causa; intrinsecè proportionata ad talem effectum, & illum in se continet. Quando verò deest habitus infusus, connaturalius erit, ut eleuetur per aliquam virtutem intrinsecam saltem transeuntem, per quam causa sit in actu primo proportionata, quam quod per merum auxilium extrinsecum eleuetur per quod intrinsecè non sit magis potens, quam antea erat. Quamvis enim Deus de potentia absoluta possit etiam hoc modo eleuare per auxilium extrinsecum, dispensando in illa necessitate proportionis prærequisitæ in actu primo: magis tamen iuxta rerum naturam est, ut eleuetur per aliquid intrinsecum, unde si in sacramentis ponenda esset causalitas physica in gratiam, dixi, magis connaturale esset, ut Deus eleuaret in actu primo aquam, v. g. per aliquam qualitatem intrinsecam ad gratiam producendam; quæ quidem qualitas non ipsa sola ageret, sed simul cum substantia aquæ, sicut habitus infusus non solus agit, sed simul, & immediatè intellectus etiam, vel voluntas creata: deferuiet tamen qualitas illa intrinseca, ut aqua in actu primo esset intrinsecè proportionata cum effectu producendo, & gratia non oriretur à causa sibi omnino improporionata. Vnde vides, habitus infusus ex duplici capite requiri, ut actus supernaturales connaturalius eliciantur. Primo propter rationem supra traditam quatenus actus supernaturales sunt operationes ordinis divini, quæ ut connaturaliter fiant, debent supponere hominem constitutum in ordine divino per gratiam habitalem, quæ, cum sit prima quasi natura, & essentia in illo ordine, & principium radicale, exigit potentias permanentes eiusdem ordinis divini, per quas proximè operetur actus sibi proportionatos. Secundo & magis vniuersaliter, quia, ut ij actus magis connaturaliter fiant, debet principium in actu primo proportionatum esse cum effectu, quantum fieri possit, atque ideo per aliquid intrinsecum. Quæ secunda ratio procedit adhuc, quando deest habitus permanens, ut si adhuc eleuandus sit homo ad actus fidei, vel alios supernaturales, eleuetur potius per aliquam qualitatem intrinsecam, quam per auxilium merè extrinsecum; de hoc tamen latius in dicto tractatu de visione Dei, vel in tract. de gratia dicendum erit. Nunc sufficiat breuiter retigisse.

SECTIO IV.

*Verum species ad actum fidei debeant
etiam esse supernaturales in
substantia.*

55
Sententia af-
firmata.

Aliqui in tantum extendere volunt fidei supernaturalitatem, ut & apprehensiones præcedentes, & species impressas velint etiam esse supernaturales in substantia. Et in primis species supernaturales esse docuerunt quidam, quos tacito nomine refert Turrianus in præfati disp. 38. dub. 5. quos tacito item nomine refert Coninch. disp. 16. dub. 2. n. 10. quibus expressè consentit id latè probans Granado in præfati tract. 13. disp. 7. & brevius id etiam concedit Hurtado disp. 58. sect. 4. §. 36. quorum fundamenta postea referam, & dissoluam.

56
Sententia ne-
gans, &
vera.

Contraria sententia negans, requirit ad actum fidei species supernaturales cõmunis & vera est. Ita Suarez lib. 2. de attributis, cap. 15. n. 9. Vasquez tom. 1. in 1. part. disp. 43. cap. 5. numero 15. Bañes 1. part. quest. 88. art. 3. Agidius de præsentatione, & Cabrera apud Granadum ubi supra num. 3. & alij omnes id communiter supponunt, quos latè congerit, & sequitur Ripalda tom. 1. de ente supernaturali disp. 54. (quem post hæc scripta vidi) & expresse probant Turrianus dicto dub. 5. & Coninch. dicto dub. 2. num. 13. Qui id probat, quia si eiusmodi species requirerentur, id esset, ut obiectum fidei clarius apprehenderemus: ad hoc autem non deseruiunt de facto, ut constat experientia, neque enim fideles melius apprehendunt obiecta fidei, quàm hæretici, imò hi, si docti, & ingeniosi sint, melius ea apprehendunt, quàm Catholici rudes. Hoc tamen argumentum non est efficax, qui enim eas species exigunt, non id faciunt, ut obiectum clarius apprehendatur, sed ut sint principium proportionatum actus fidei supernaturalis. Sicut etiam iudicium evidens de credibilitate fidei non ideo ponitur supernaturali, ut clarius proponatur obligatio credendi, sed ut sit cognitio proportionata ad piam voluntatem credendi supernaturalem, ut infra videbimus.

57

P. Turrianus id probat, quia ante primum actum fidei non cognovimus intuitivè aliquod obiectum supernaturale, ergo non habemus speciem supernaturalem ad primum actum fidei supernaturalem: hic enim est obscurus ergo non fit per species repræsentantes mysteria fidei clarè, ut sunt in se: ergo illæ species sunt propriæ aliorum obiectorum non supernaturalium, sed naturalium. Cognoscimus enim mysteria fidei instar rerum materialium, quarum habemus cognitionem. Hæc probatio minus efficax est: solùm enim probat, non præcedere species supernaturales intuitivas, cur autem non possent esse supernaturales abstractivæ? Denique sicut ipse actus fidei exprimit obscurè mysteria fidei, & instar rerum materialium, & tamen supernaturalis est: cur idem non potest dici de specie impressa præcedente? Certè loquendo de possibili nulla videtur repugnantia maior in specie impressa, quàm in expressa, ut id totum, quod habet species expressa, quæ coniungit supernaturalitatem cum omnibus illis imperfectionibus, non

possit habere species impressa, quæ ex vno capite sit supernaturalis quatenus ex se ordinatur ad producendum simul cum habitu infuso actus supernaturalem, & ex alio capite habeat in se per modum actus primi omnes illas imperfectiones, quas habet in actu secundo species expressa, seu actus supernaturalis fidei, ad quem ordinatur.

His ergo probationibus omisiss, probari potest assertio nostra, quia hæ species supernaturales vel infunduntur à solo Deo, vel producuntur ab obiectis mediatè, vel immediatè, sicut producuntur species aliarum intellectuales, quibus utimur. Neutrum autem de facto dicendum videtur, ergo. Et quidem Auctores illi videntur concedere species illas à Deo infundi: ita enim loquuntur Granado num. 6. & Hurtado §. 36. Hoc autem esse falsum, probari potest: quia si id verum esset, Prædicatores, & Magistri nullum prorsus influxum haberent in conversionem infidelium, eorumque ministerium esset apparentia sola phantastica ad nihil deferuens, nisi, ut regeretur operatio Dei, qui solus interius species ministraret absque villo concursu prædicationis humanæ. Quare immeritò Paulus diceret: ego plantavi, & immeritò etiam interrogaret: quomodo credent sine prædicatione? Ridiculus enim esset, & alienæ gloriæ vsurpator fraudulentus, qui diceret se aliquam arborem plantasse, eo quod ipso semine iacente, quod nihil prorsus germinavit, alius semen aliud diuersum in eodem solo posuit, ex quo arbor nata est. Si ergo prædicator speciem in audiente generat, quæ species sterilis omnino remanet, nec cognitionem vllam parurit, vel producit, sed sola species alia à Deo infusa id totum facit, ipse homo non magis plantat, vel docet, quàm si surdo loqueretur, & Deus eodem tempore eadem obiecta revelaret. Immeritò ergo & sine fundamento idem Paulus discipulos suos alloquitur, dicens, per Evangelium ego vos genui. Imò enim solus Deus eos per Evangelium genuit, cum semen Evangelicum à Paulo in audientium mentes iactum sterile omnino manserit, & absque villo profusus effectus. Fatendum ergo est, species illas, quas prædicatio gignit in mentibus audientium, influxum habere saltem mediatum in assensum Evangelio, & fidei præstium, ne totam prædicationem Evangelicam phantasticam, & apparentem reddamus, si Deus solus ad præsentiam prædicatoris species alias infundat, sicut si ad cantum Galli illas infunderet.

Dices, species à prædicatione acceptas deferui-
re ad primas apprehensiones: postea verò apprehen-
sionis extremis infundi à Deo speciem aliam su-
pernaturalem, quæ deferuiat ad actum fidei. Sed
contra hoc est, quia in primis maius fundamen-
tum est, ut dicamus apprehensiones præcedentes
fidem esse supernaturales, quàm species impres-
sas, & ita id concedit Granado, ut postea scilicet
sequenti videbimus. Deinde vel illæ apprehensio-
nes influunt, aut deferuiunt ad actum fidei me-
diatè, aut immediatè, vel non deferuiunt. Si non
deferuiunt, redit argumentum factum, quod nec
prædicatio deferuiet, cum hæc non conferat, nisi
quatenus mediis speciebus naturalibus genuit eas
apprehensiones, quæ tamen nihil postea deferui-
unt ad actum fidei. Si verò apprehensiones illæ
naturales deferuiunt, & conferunt ad actum fi-
dei, ergo sicut apprehensiones illæ naturales ele-
uari possunt, ut conferant, & concurrent ad
actum

actum fidei supernaturalem; ita poterunt species naturales elevari, & cōcurrere ad eundē actū fidei.

Si verò dicas, species illas supernaturales non infundi à solo Deo, sed produci ab obiectis mediātē, vel immediātē, sicut produci solent aliæ species intellectuāles, quibus vimur: contra hoc est, quia sicut obiecta naturalia, vel sensationes, quibus percipiuntur, aut actus phantasiae, cū sint naturales in sua entitate possunt elevari ad generandas species illas supernaturales, ita ipsæ species, quamvis naturales sint, poterunt elevari ad producendum simul cum habitu infuso actum fidei supernaturalem, quæ elevariō faciliōr est: nam adest principium aliquod supernaturale, à quo eleventur species, nempe habitus infusus, & quidem potentia cum vno principio supernaturali iā habet vires, vt trahat secū omnia alia principia naturalia ad producendū effectum supernaturalem. At verò ad producēdas ipsas species intellectuāles supernaturales non præcedit principium aliquod supernaturale, sed solus intellectus agēs, & actus phantasiae, & species aliæ antecedentes, quæ omnes sunt entitates naturales, nec dari debet aliis habitus infusus, qui sit quasi intellectus agēs solum ad producēdas species supernaturales.

Solum dici posset, species requiri potius supernaturales, quā apprehensiones præcedētes, quia apprehensiones non concurrūt physice in genere causæ efficientis, sed solum quali formaliter proponēdo obiectum, & extrema iudicii futuri: proportio autē eiusdem ordinis requiritur magis inter causam & effectū. Contra hoc tamen est, quia in primis, si vltra apprehensiones requiritur species ad iudiciū, illa species, vel est eadē, quæ præcessit apprehensionibus; & hæc fuit naturalis, cū accepta fuerit ab obiectis & deferuierit ad apprehensiones naturales: vel requiritur alia species noua diuersa producta post apprehensiones, & representans non solum extrema, sed connexionē inter illa, quam affirmat actus iudicii: & de hac specie noua redit eadem difficultas; quia cū hæc species non detur, nisi post apprehensiones, supponit illas, & oritur ab eis: debet autē oriri ab eis tanquā à suis causis: quia sicut species intellectuāles primæ oriuntur ab obiecto mediis sensationibus, & actibus sensus interni; ita hæc species vltiores ideo procedunt etiam mediātē ab obiectis, quia procedunt ab apprehensionibus, quæ etiam mediātē ab obiectis processerunt, vt ita omnis cognitio, & species nostra, quantum fieri potest, procedat ab obiecto saltem mediātē, sicut ergo species illa vltima supernaturalis sit ab apprehensionibus naturalibus eleuatis, ita & facilius poterit actus fidei fieri à speciebus naturalibus eleuatis per habitū infusum, vt vidimus. Si autem species illa vltima, quia supernaturalis est, non sit ab apprehensionibus, actus fidei non procedat ab obiecto, nec à speciebus ex prædicatione genitis, quod esset inconueniens, vt probatum est.

Cæterum in mea sententia post apprehensionem vltimam non requiritur species immediātē concurrēns ad actum iudicii, sed ipsæ apprehensiones determinant intellectum ad actum iudicii, & cōcurrunt loco obiecti, quatenus illud proponunt sufficienter ad assensum. Sicut propter eandem rationem dixi, neque etiam post præmissas, & cognitionem bonitatis illationis requiri novum concursum speciei ad assensum conclusionis, sed ipsas præmissas formales, & cognitionem bonitatis illationis concurrere ex parte ob-

Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina.

iecti, & determinare ad assensum conclusionis: si ergo apprehensiones præcedentes assensum sunt naturales, & tamen concurrunt, ita possent species naturales concurrere. Si verò apprehensiones sint supernaturales, sequuntur eadem incommoda, quia fierent à speciebus naturalibus, vel si fierent à speciebus supernaturalibus infusis à solo Deo, prædicatione non influeret. Si denique species illa supernaturales procederent ab obiecto etiam, vel à sensatione naturali: ergo sicut obiectum, vel sensatio naturalis eleuantur ad productionem speciei supernaturalis, ita & facilius species naturales possent elevari ab habitu fidei ad producendum actum fidei supernaturalem, vt probatū est.

Secundo possumus specialiter arguere ad hominem contra illam sententiam ex absurdis, quæ eius auctores concedunt, vt eam defendant. Nam in primis Granado dicta disp. 7. n. 8. cum neget species illas accipi ab obiectis mediātē, vel immediātē, consequenter concedit, species illas infundi à Deo ab initio simul cum ipso habitu fidei, antequam proponantur mysteria credenda, atque esse omnes illas species in intellectu paruuli ante vsum rationis; non tamen exire in suum actum quia obiectum nondum est propositum. Quod certè nihil aliud est, quàm concedere in paruulo baptizato scientiam infusam omnium mysteriorum fidei, non claram sed obscuram, & impeditā propter absentiam obiecti, quod ex se patet, quā sit contra mentem omnium Theologorum. Deinde si species illæ incarnationis sint iam in intellectu, non apparet, cur adultus, cui nondum est proposita incarnatio, non possit eam cognoscere. Responderi rationem esse, quia illæ species sunt accommodatæ modo connaturali intelligendi, quem de facto habemus, dum anima est vnica corpori & ita non esse sufficientes ad determinandum intellectum, donec proponatur fides, vt ita à sensibus incipiat, sicut & omnis alia cognitio.

Sed contra hoc est quia modus intelligendi animæ nostræ etiam in corpore non est, quod semper incipiat à sensibus quādo ipse intellectus habet aliunde species, vt constat, quando experimur nostros actus intellectus, & voluntatis, quos habemus; tunc enim cognitionem illius actus non accipimus à sensibus, quia non experimur talem actum, sed ipse intellectus experitur actum præsentem, dependentia autem à phantasia, vt notauit in Philosophia, consistit in hoc quod intellectus vel accipiat speciem ab illa, vel excitetur ab ea species, quam iam intellectus habet, vel certè quod non possit intellectus aliquid cognoscere, quin simul phantasia operetur, & cognoscat idem obiectum si potest, sin minus cognoscat aliquid aliud materiale proportionatum obiecto spirituali, quod intellectus cognoscit & hoc est intelligere semper dependēter à phantasiis, dependentia scilicet regulariter antecedenti, aliquando solum concomitanti, vel consequenti. Si ergo intellectus adultus haberet iam ab initio species incarnationis, & aliorum mysteriorum, posset illa cognoscere dependentēter à phantasia in hoc sensu, quod simul phantasia deberet per species rerum materialium, quas habet cognoscere aliquid materiale proportionatū, sicut cognoscimus nostros actus spirituales, quos habemus, & quorum notitiam non accipimus à sensibus, cum hac sola dependentia à Phantasia simul operante circa aliud obiectum materiale proportionatum.

Secundò idem Granado num. 10. ne cogatur

Y 2

ponere

63
Arguitur ex
absurdis qua
concedunt
auctores con-
traria senten-
tia.

64

ponere ab initio infusas innumeras species, quia innumera sunt obiecta, quæ à Deo revelari possunt, dicit, unicam esse speciem, quæ repræsentat ea omnia obiecta, nam sicut idem habitus infusus ad ea omnia extenditur, quia omnia attingit sub revelatione diuina; ita potest esse vnica species, quæ etiam ea omnia repræsentat, tanquam obiecta materialia sub ratione formali auctoritatis diuinæ. Hoc etiam durissimum est, & contra doctrinam omnium Theologorum, & Philosophorum, & contra ipsam experientiam, quæ experimur, nos bene concipere aliquod mysterium nobis distinctè propositum, & sæpius enucleatum, aliud verò difficillimè, quia non ita nobis propositum est. Theologi item, qui ponunt in Angelis pro maiori eorum perfectione species magis vniuersales, & quæ se extendant ad plura obiecta; non tamen ponunt unicam speciem, quæ se extendat ad omnia; imò credunt Angelum habentem speciem impressam magis vniuersalem, posse etiam habere unicam speciem expressam, quæ terminetur ad omnia obiecta simul, quæ repræsentantur per illam speciem impressam, & ideo dari Angelo perfectiori speciem magis vniuersalem, quia potest pro maiori capacitate sui intellectus attendere simul eodem actu ad plura obiecta diuersa. Illa autem vnica species infusa ad omnia obiecta credibilia non est talis, nec posset fidelis ea vti, nisi ad unicam obiectum.

66 Propter hæc magis consequenter Hurtado ubi *supra* §. 37. supponit has species esse plures, & infundi à Deo, postquam aliquis vult iam pia affectione efficaciter credere: in quo minus consequenter loquitur Granado *num.* 11. dicens, has species infundi à Deo, vel cum habitu fidei; vel quando quis actu credit, & ideo non esse in infideli, quia nunquā credidit, esse tamen in homine fideli, qui iam semel credidit. Hoc inquam, minus consequenter dictum est, & repugnantiam involuit, nam si species infusa necessaria est ad credendum, debet dari non solum ei, qui iam credit, sed ei etiam qui potest credere, vt credat, si voluerit. Cum ergo hæreticus, etiam si actu non credat, possit tamen in actu primo credere, atque ideo habeat ex parte actus primi omnia requisita ad credendum, debet habere etiam speciem infusam, sine qua non potest credere actu supernaturali, & propterea oportet ad salutem.

67 Nec satis facit Hurtado dicens, infundi has species antequam fiat actus fidei, sed tamen post voluntatem efficacem credendi. Contra hoc enim in primis est, quod ante assensum fidei, & ante ipsam etiam voluntatem liberam credendi præcedunt apprehensiones vltimæ necessariæ ad assensum, cum hæc non sint liberæ, sed necessariæ, & difficilior est, quod hæc apprehensiones ad actum supernaturalem non sint supernaturales, quam species, vt videbimus: ergo ad apprehensionem illam debuit etiam infundi species supernaturalis ante voluntatem credendi. Quod magis vrget aduersus hunc Auctorem, qui eodem §. 37. ideo dicit, speciem illam esse supernaturalem, quia obiectum est supernaturale: cum ergo obiectum vltimæ apprehensionis & iudicii sit idem; (non enim differunt apprehensio vltima, & iudicium penes obiectum, sed penes diuersum modum tendendi ad idem obiectum, apprehendendo solum, vel affirmando, & assentiendo, ac quasi subscribendo eidem obiecto, quod fit per iudicium) consequens est, vt species requisita ad illam vltimam apprehensionem debeat etiam esse supernaturalis, & dari ante voluntatem liberam credendi.

Denique eadem difficultas remanet de speciebus requisitis ad iudicium evidens credibilitatis, quod supernaturale etiam est, vt suppono, & ideo qui ad actum fidei exigunt species supernaturales, eas etiam consequenter exigunt ad iudicium illud credibilitatis, in quo militat eadem ratio, quæ ex sola supernaturalitate actus credendi dicit Granado *d. disp.* 7. *num.* 6. ostij hæc necessitatem speciei infusæ, & ideo *n. 7.* expresse concedit species ad illud iudicium debere esse etiam supernaturales à Deo infusas. Si ergo ad illud iudicium requiruntur etiam species infusæ, quia supernaturale est, hæc species infundi debent ante voluntatem credendi, quam præcedit omnino iudicium illud, ac per consequens species infusæ manebunt in hæretico, qui licet non velit credere, habet se pè iudicium illud de obligatione credendi. Neque est iuxta naturam speciei semel acceptæ, vt auferatur, vel corruptatur, saltem nisi post diuturnum tempus: quare non minus hæretici, vel infideles, quam catholici habebunt species permanentes infusas circa obligationem credendi obiecta fidei sibi sufficienter proposita.

Vltimò probari potest assertio nostra, quia nulla est necessitas concedendi eiusmodi species infusas, nec multiplicanda sunt entia supernaturalia sine necessitate, maxime contra communem Theologorum sensum, & contra experientiam, qua videmur nobis ab aliis prædicatoribus & magistris accipere nos species obiectorum quæ credimus, & quibus ad credendum vitamus, non minus, quam species aliorum obiectorum accipimus à propositione externa. Porro nullum esse talem necessitatem, constabit nunc ex solutione argumentorum, quæ afferuntur ad eam probandam.

Primò ergo arguitur, quia obiectum est supernaturale, ergo species debent esse supernaturales: quia causa supernaturalis maxime adequata producit effectum supernaturalem: obiectum autem, hoc est, reuelatio vel est causa illius speciei, vel Deus accommodans se consensui simili ei, quem petit tale obiectum. Ita arguit Hurtado *dist.* §. 36. Respondet, hoc argumentum probare, quod non solum dentur species supernaturales, ad fidem, sed quod nullas species naturales eorum obiectorum accipiamus à prædicatione externa, cum eadem obiecta nobis à magistris fidei proponantur, quæ postea credimus. Consequens autem merito negauit Granado *tractat.* 9. *disput.* 5. *numero* 6. in responsione ad secundam confirmationem. Dicimus itaque in primis obiectum, aut reuelationem ipsam non esse semper supernaturalem in substantia, nam reuelatio etiam immediata Dei possunt esse voces illæ sensibiles externæ, quibus Deus loquitur hominibus, quæ sunt sonus naturalis. Deinde etiam reuelatio esset supernaturalis; species tamen, quæ nec est intuitiva, nec quidditatiua obiecti supernaturalis, potest non esse supernaturalis, vt constat experientia, si quidem lumine naturæ possumus cognoscere aliquod ens supernaturale esse possibile, & probabiliter indicare, quod existat, & seclusa omni specie infusa, possumus naturaliter audire prædicationem fidei, & concipere omnia eius obiecta, quæ de facto nobis proponuntur, per species solum naturales.

Secundò

Secundò arguunt, quia ad actum fidei, vel ad alios actus supernaturales intellectuales requiruntur duo principia, scilicet habitus ex parte intellectus, & species ex parte obiecti; ergo sicut non sufficit habitus naturalis, quia quantumvis ille eleuetur, adhuc est principium improprietatum ad actus supernaturales; ita nec sufficiens naturalis species. Ita arguit Granado dicta disp. 7. num. 6. Respondetur, negando sequentiam. Sufficit enim habitus supernaturalis, ut eleuet alia principia naturalia, scilicet intellectum & speciem, ad producendum effectum supernaturalem: Sunt enim aliqua principia supernaturalia, quibus eo ipso debetur concursus aliarum concularum naturalium, ut ponatur effectus, ad quem ordinantur, neque est necessaria alia eleuatio ex parte singularum causarum. Sic corpus gloriosum per dorem subtilitatis habet posse penetrari cum quolibet alio corpore: ad quam penetrationem non est necesse, quod illud corpus, cum quo penetratur, eleuetur etiam per dorem subtilitatis, sed eo ipso, quod tale donum supernaturale est in vno corpore, debetur illi, quod alia etiam corpora non resistant, nec moueantur, sed penetrantur cum ipso. Magisque ad rem nostram exemplum esse potest, si esset aliquis oculus supernaturalis, non indigens lumine ad videndos colores, non esset necessaria noua eleuatio ex parte obiectorum, ut possent eo oculo videri, sed si obiecta ex se etiam sine lumine producant species, possent concurrere cum tali oculo supernaturali ad visionem. Item si per impossibile esset aliqua substantia, & intellectus supernaturalis, non esset necessaria eleuatio ex parte obiectorum, ut intelligi possent ab intellectu: alioquin noxia esset supernaturalitas tali intellectui, si ratione illius non possent obiecta naturalia percipere. Denique de facto conclusio Theologica supernaturalis procedit ab vna præmissa de fide supernaturali, & ab altera euidenti naturali, ut vidimus disp. 1. sect. 13. quia præmissa supernaturalis eleuat alteram naturalem, ut producat secum conclusionem supernaturalem, & intellectui cum præmissa vna supernaturali debetur, quod possit inferre conclusionem polita altera præmissa naturali, ne maneat contraria suam naturam cum vtraque præmissa suspensus, quin possit discurre, & assentiri veritati conclusionis. Sic ergo se habet habitus fidei, qui est quasi potentia cognoscitiua supernaturalis, & debetur illi, quod obiecta sufficienter proposita possint terminare eius actus, & per consequens, quod possit secum trahere species, & eleuare illas ad suum actum producendum.

Solum posset aliquis nobis opponere id, quod dicebamus in fine sectionis præcedentis, connaturalius esse, quod causa improprietata, quando eleuatur ad effectum supernaturalem sibi improprietatum, eleuetur per eleuationem sibi intrinsecam, & non per solam extrinsecam, unde consequenter dicendum videtur, quod non feruaretur hoc debitum connaturalitatis si species naturales eleuantur solum quasi extrinsecè ab habitu fidei ad actum sibi improprietatum, & ordinis superioris, sed potius ipsæ etiam species debent intrinsecè eleuari, vel certe poni species supernaturales, quæ non indigent eleuatione. Ad hoc tamen responderi potest, nos ibi loquutos fuisse de causis, quæ per se eleuantur, & concurrunt ad effectum supernaturalem, non de cau-

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuine.

sis, quæ solum per accidens concurrunt propter conjunctionem cum alia concausa, cui debetur earum concursus; In his enim non requiritur propria, & intrinseca earum eleuatio prout in exemplo proposito præmissa naturalis per accidens concurrat ad conclusionem Theologicam supernaturalem propter conjunctionem cum præmissa fidei supernaturali, quem effectum præmissa naturalis ex se non intendebat, sed alium diuersum, sicut etiam præmissa vera cum altera præmissa falsa concurrat per accidens ad conclusionem falsam præter intentionem præmissæ veræ, quæ ex se non ordinatur ad conclusionem falsam, sed ad veram. Ratio autem differentie inter vtrasque causas esse potest, quia causa per accidens, quæ propter conjunctionem cum alia concausa trahitur ad alium diuersum effectum producendum iam in actu primo per se intendebat aliquid, quod quia ex parte saltem inuenit in eo effectu concurrat ad illum, licet non ordinaretur per se ad totum, quod in effectu inuenitur. Sic equus per se intendit in actu primo generare alium equum sibi similem, à concursu tamen asinæ trahitur ad generandum per accidens mulum, in quo inuenit aliquas equi proprietates, licet non omnes. Sic etiam præmissa naturalis licet ex se in actu primo non ordinetur ad conclusionem supernaturalem, ordinatur tamen ad conclusionem, & assensum propter motum, quod est in ipsa præmissa, quod inuenit etiam in conclusione supernaturali, licet sit aliquid aliud; ad quod præmissa naturalis per se non ordinatur: & idem est de specie naturali concurrente per accidens ad actum fidei supernaturalem propter cōcursum habitus supernaturalis. Quare iam in his causis inuenitur in actu primo aliquis ordo per se ad effectum, nempe ad alium cui similis est hic effectus, in aliquibus prædicatis licet per accidens sit dissimilis in aliis. Quando vero causa non per accidens sed per se eleuatur ad aliquem effectum, si eleuatio non sit intrinseca, non habet per se ordinem in actu primo ad effectum, v.g. aqua ex se, & ut distincta ab eleuatione, non ordinatur per se in actu primo ad gratiam neque ad aliquid simile gratiæ, quare effectus procedet à causa, quæ in actu primo nullo modo ordinatur ad effectum, neque ad aliqua eius prædicata, & ideo diximus, debere connaturalius eleuari intrinsecè, ut in actu primo habeat ordinem intrinsecum ad effectum.

Dices, idem dici posse de intellectu, quod ex se in actu primo ordinatur ad obiectum naturalem circa obiectum fidei: per accidens vero propter concursum habitus infusi, vel alterius principij supernaturalis producit intellectionem supernaturalem, in qua tamen reperitur prædicata similia illi actui, ad quem ordinatur intellectus secundum se: quare ex hoc capite, non effugit intellectus eleuetur per aliquid intrinsecum, sed sufficienter, & æquè connaturaliter posset eleuari merè extrinsecè. Respondeo ex alio capite requiri in intellectu habitum intrinsecum, ut supra vidimus ad actus supernaturales, quatenus si actus supponunt ex se principium radicale ordinis diuini ad quod consequi debent potentie proxime eiusdem ordinis, qui sunt habitus infusi. Quod verò attinet ad illam aliam rationem generalem, ut in actu primo causa sit intrinsecè proportionata, & ordinata per se ad effectum, potuisset quidem intellectus eleuari etiam per aliquid extrinsecum, si daretur aliqua concausa creata supernaturalis ex-

trinseca intellectui, quæ ex se ordinaretur ad illum actum supernaturalem, & exigeret concursum intellectus ad illum. Talis autem causa non datur, quia non esset substantia supernaturalis, sed accedens; hoc autem non esset nisi virtus data ad eleuandum intellectum, atque adeo ex natura sua deberet inhaerere ipsi intellectui, ad cuius eleuationem ordinatur.

73
Obiectio 3.

Tertio arguit idem Granado, quia species & habitus debent esse eiusdem ordinis, cum ex utroque constituitur integrum principium actus: ergo sicut habitus ad actus fidei est supernaturalis, ita & species. Respondetur negando antecedens in vniuersum: nam sicut obiectum non debet esse eiusdem ordinis cum habitu, vel potentia cognoscitiua, ita neque species, quæ se tenet ex parte obiecti, & supplet concursum illius. Differentia hæc est, quod obiectum cum non debeat inhaerere potentie cognoscitiuæ, potest esse magis materiale quàm illa, atque ideo intellectus spiritualis potest intelligere obiecta materialia: species verò quæ datur ad instruendam, & complendam potentiam cognoscitiuam, vt ipsa sine concursu immediato obiecti possit adæquatè producere cognitionem illius, debet accommodari, & proportionari potentie in immaterialitate, atque ideo anima spiritualis debet recipere species spirituales obiectorum materialium, quia aliàs non possent recipi in subiecto adæquato spirituali. Quoad supernaturalitatem verò non requiritur hæc proportio, sicut nec inter obiecta materialia, & habitum supernaturalem, per quem possunt cognosci.

74
Obiectio 4.

Quarto arguit, quia habitus scientiæ infusæ in Christo exigebat species etiam supernaturales proportionatas illi habitui; ergo habitus etiam infusus fidei exigit species supernaturales, cum militet eadem ratio in utroque habitu. Respondetur negando consequentiam: ratio enim cur species scientiæ infusæ in Christo fuerint supernaturales, supposito quod fuerint supernaturales, vt cum probabiliore sententia suppositi *disp. 20. de Incarnatione sect. 5.* non est, quia habitus erat supernaturalis, quam rationem ibi etiam impugnauimus, sed quia non poterat dari species naturalis omnium creaturarum possibilium, vel etiam futurarum; cum species quidditatiuæ naturalis supponat existentiam sui obiecti, & non possent supponi existentia omnia obiecta possibilis, vel futura, quare nulla potuit esse species naturalis, quæ ea omnia obiecta repræsentaret: quàm rationem latius explicui loco citato de Incarnatione.

75
Obiectio 5.

Quinto arguit, quia ad conclusionem supernaturalem exiguntur præmissæ supernaturales, ergo ad iudicium supernaturale requiritur etiam species supernaturalis, cum non minus requiratur species ad iudicium, quàm præmissæ ad conclusionem. Respondetur, antecedens non esse vniuersaliter verum: nam conclusio Theologica est supernaturalis, vt dixi *disp. 1. sect. 13.* & sequitur ex vna præmissa aliquando naturali. Cur autem in discursu formali fidei ex veracitate, & reuelatione Dei utraque præmissa sit supernaturalis, diximus eadem *disp. 1. sect. 6.* & dicemus etiam sectione sequenti.

76
Nonnulla inferuntur ex dictis.

Nunc ex dictis infero primò, quod dictum est de speciebus requisitis ad assensum fidei, dicendum esse cum proportionem de speciebus requisitis ad iudicium euidentis credibilitatis, quod licet sit etiam

supernaturale, vt dicemus *disp. seq.* species tamen, quæ ad illud requiruntur, possunt esse naturales desumptæ ab obiectis, & à predicatione & propositione moriuorum.

Infero secundò, quid dicendum sit ad illud dubium, quod proponit idem Granado *dicta disp. 7. num. 12.* an postquam aliquis habet actum fidei, maneat in intellectu species supernaturalis producta ab eodem actu fidei supernaturalis, postea eiusdem actus recordemur. Ad quod respondetur negatiuè, sed emanare solum speciem naturalem, cuius virtute postea recordamur actum præteritum. Nam licet res inferioris ordinis non possint producere effectum supernaturalem, potest è contra res supernaturalis producere effectum naturalem & inferiorem. Porro speciem illam non posse esse supernaturalem probat, quia alioquin actus memoriæ subleuaretur super naturalis, quod tamen repugnat, quia esset certus, & recordaremur certò, quod habuimus actum fidei, vel charitatis supernaturalem, quod est omnino falsum, cum nemo certò sciat se exercere actus supernaturales. & aliunde actus supernaturalis non potest esse incertus.

Totus hic discursus difficilis est. Primò quia licet aliqua causa supernaturalis possit producere aliquos effectus naturales; id tamè peculiaritè difficultatem habet in specie producta ab actu supernaturali. Alij enim effectus ideo sunt naturales, quia iidem, qui sunt à causa supernaturali, potuissent fieri ab alia causa naturali, & ideo sunt naturales, quia non superant vires causarum naturalium, à quibus potuissent produci: species verò quæ remanet ex hoc actu fidei non potuit vnquam connaturaliter fieri ab alio actu naturali: si enim repræsentaret aliud obiectum, & alium actum præteritum, non esset hæc eadem species, sed alia; quia hæc species per suam entitatem est repræsentatiua huius actus, & non alterius: ergo hæc species non potuit eadem fieri ab alio actu naturali, vel supernaturali, nisi ab hoc quem repræsentat.

Deinde ratio, quæ probat speciem illam non posse esse supernaturalem, non est efficax: quia species illa, & actus memoriæ ex ea postea generatæ nec certò nec incertò repræsentant supernaturalem actus præteritum; nã licet generetur immediate ab obiecto, nempe ab ipso actu, est tamen confusa & solum repræsentat distinctè assensum sub ratione assensus ad tale obiectum. Sicut etiam de facto cognitio reflexa, quæ experimur nos habere aliquem assensum naturalem, non repræsentat certò, nec incertò, an ille sit ens reale, vel modale, sed solum, quod sit assensus: quia licet sit cognitio intuitiua, est tamen confusa, nec potest reddere rationem de omnibus prædicatis sui obiecti.

Aliunde ergo dicendum est ex his, quæ inferuntur in superioribus, & alibi latius explicui, ex actibus fidei, & aliis actibus supernaturalibus, reliquis in nobis species, quibus eorum actuum recordemur, quæ species non sint simpliciter, & rigorosè supernaturales, sed solè præsupponunt & secundum quid, id est, tales, quæ non possint fieri, nisi posito tali actu supernaturali: ipso tamen posito debeantur non solum ordini, & agentibus supernaturalibus sed etiam ipsi naturæ, quæ quia natura intellectualis est, exigit species suorum actuum, quos habet, vt de ipsis possit reddere rationem, & gubernare, ac regere suas operationes iuxta id, quod cognouit, & decreuit.

sicut etiam cognitio qua Angelus cognoscit euidenter Lazarum resurrexisse à mortuis, est præsuppositiue supernaturalis, quia non potuit esse in Angelo, nisi præcedente miraculo resurrectionis, quod superset vires naturæ: posita tamen resurrectione, debetur naturæ Angeli, quod viribus suis naturalibus cognoscere possit, hominem illum prius obiisse, & nunc iterum viuere atque ideo resurrexisse. Tales ergo sunt species relictæ ab actibus supernaturalibus, & memoria, qua illorum recordamur: nempe supernaturales solum præsuppositiue quatenus ad sui existentiam præsupponunt necessario aliquid supernaturale, sed tamen debentur naturæ intellectuali ex suppositione, quod sint in nobis actus supernaturales.

SECTIO V.

An sint supernaturales apprehensiones præcedentes actum fidei.

80 DE hoc disputat idem Granado tract. 9. disp. 5. & affirmat, eas apprehensiones debere esse supernaturales, sicut dixit etiam de speciebus, ut vidimus *sektionē præcedenti*, quod etiam de aliquibus saltem complexis docet Ripalda tom. 1. de ente supernaturali disp. 49. num. 5. & disp. 60. & quidem, ut ibi dixi, facilis id admitti posset de apprehensionibus, quam de speciebus, quia posset dici, habitum in infusum, eo ipso, quod habet virtutem producendi actum perfectum, & assensum circa aliquod obiectum, posse etiam producere actum minus perfectum circa idem obiectum, qualis est, simplex apprehensio, sicut in voluntate habitus in infusum charitatis, vel misericordiae, v.g. qui potest elicere actus absolutos, videtur posse etiam elicere simplices complacentias circa suum obiectum, quæ ratio non procedit in speciebus, ad quas producendas non datur habitus, sed hæ accipiuntur mediata, vel immediate ab obiectis.

81 Cæterum non video sufficiens fundamentum, quod cogat ad exigendam supernaturalitatem in iis apprehensionibus, quæ præcedunt actum fidei: & aliunde non videntur multiplicandi actus supernaturales sine necessitate, ne paulatim omnes actus intellectus faciamus supernaturales, quatenus plurimi, & frequenter possunt saltem mediata deferuire ad actum supernaturalem. Quod periculum maximè virget ad hominem contra Granadum, qui ideo vult apprehensiones illas esse supernaturales, quia ad omne iudicium prærequiruntur apprehensiones, ergo ad iudicium supernaturale prærequiruntur apprehensiones supernaturales. Quod argumentum videtur probare multum, nimirum non solum de vltima apprehensione proximè præcedenti actum fidei, sed etiam de aliis apprehensionibus remotis: nam sicut assensus fidei prærequirit illam apprehensionem proximam repræsentantem sine assensu extrema, & connexionem inter illa, cui connexioni assentimur postea per actum fidei: ita apprehensio illa prærequirit alias apprehensiones præcedentes, sine quibus non possemus immediate habere apprehensionem illam vltimam: ergo sicut apprehensio vltima debet esse supernaturalis, quia prærequiritur ad actum fidei supernaturalem; ita apprehensione penultimæ erunt supernaturales,

quia præcedunt & prærequiruntur ad apprehensionem vltimam supernaturalem: vnde rursus idem argumentum fieri poterit de antepenultimis, & de aliis omnibus, donec perueniamus ad primam quæ oritur à specie accepta à sensibus, vel à phantasia, atque ita cognitiones omnes intellectuales, quibus percipimus concionatorem, & concionem integram, erunt supernaturales, quia ab iis saltem mediata procedit fides circa mysteria Euangelica, quæ proponit.

Vnde consequenter ad fundamentum illud, dicendum idem esset in materiis aliarum omnium virtutum, circa quas elicere possumus actus supernaturales, debere esse supernaturales apprehensiones omnes, & cognitiones etiam remotas deferuientes ad voluntatem supernaturalem, v.g. occurrit occasio dandi elemosynam indigenti, quod fieri potest cum merito, & per voluntatem supernaturalem, ut constat; quam voluntatem præcedit iudicium de honestate illius elemosynæ in his circumstantiis, quod iudicium est etiam supernaturale: vnde apprehensiones etiam vltimæ de illa honestate debent per te esse supernaturales: hæ autem apprehensiones supponunt necessariò alias de indigentia pauperis, & de aliis circumstantiis, sine quibus apprehensionibus præcedentibus non potest haberi immediate illa vltima de honestate huius elemosynæ in his circumstantiis: illæ ergo erunt etiam supernaturales, quia deferuunt, & prærequiruntur ad illam aliam apprehensionem supernaturalem. Idemque dicendum erit de omnibus aliis apprehensionibus, quæ interueniunt in obiecto illo examinando, & percipiendo. Quia sicut apprehensio vltima proponit obiectum, circa quod feratur practicum iudicium de honestate elemosynæ hic & nunc; ita apprehensiones aliæ proponunt obiectum, circa quod ferantur apprehensiones subsequentes; vnde noticia indigentiae proximi, & potestatis illi subueniendi, & aliarum circumstantiarum deberent esse supernaturales propter eandem rationem. Atque adeo ferè omnes notitiæ, quas accipimus, & apprehensiones in iis fundatæ deberent esse supernaturales, quia ferè omnes deferuire possunt saltem mediata, & remote ad aliquem actum virtutis, quem ea occasione circa obiectum aliquod possumus exercere, atque hac ratione maxima pars actuum nostri intellectus reduceretur ad ordinem supernaturalem, quod non debemus concedere, sed continere nos intra terminos debitos, eosque solum actus supernaturales concedere, ad quos dari habitus infusos colligimus ex Conciliis, & doctrina Patrum: habitum autem fidei solum scimus dari ad credendum, non verò ad audiendum, vel apprehendendum ea, quæ nobis dicuntur. Porro nullam esse necessitatem ponendi supernaturales eas apprehensiones, constabit ex solutione argumentorum.

82 Primò ergo arguitur, quia illustrationes prærequiritæ ad fidem sunt supernaturales, cum sint ex dono Spiritus sancti, ut colligitur ex Concilio Arausicano 2. cap. 7. dicente, *Hæretico falli spiritu eos, qui dicunt, posse hominem consensu prædicationi absque illuminatione, & inspiratione Spiritus sancti*. Eiusmodi autem illustrationes maiori ex parte sunt apprehensiones, imò actus iudicii non ita propriè dicitur illustrari; ergo apprehensiones, quibus Deus illuminat hominem ad credendum, sunt supernaturales. Re-

83
Argumenta
contraria
sententiæ.

spondetur, illustrationes illas præcedere ante voluntatem credendi, post illam enim necessario consequitur assensus fidei à pia voluntate imperatus. Ante voluntatem verò credendi Deus illuminat hominem ad fidem, faciendo ut cognoscat credibilitatem mysteriorum, & obligationem illa credendi: quam obligationem, & credibilitatem cognoscimus euidenter per actum supernaturalem iudicii non liberum, sed necessarium, per quod homo verè illuminatur à Deo solo faciente actum illum in nobis, sine nobis, hoc est, sine nobis liberè concurrentibus: quæ enim maior illuminatio, quàm notitia euidentis de credibilitate, & obligatione credendi: quandiu verò homo non scit eam obligationem, & honestatem nondum censetur perfectè illuminatus, & posset dicere, se non habuisse lumen sufficiens, sed potius se ignorasse obligationem credendi: sufficit ergo, si iudicium illud euidentis credibilitatis sit supernaturale: licet apprehensiones præcedentes sint naturales; neque enim prærequisitum ad lumen mediātē, vel immediatē debet esse etiam supernaturale: sufficit, si lumen ipsum sit supernaturale.

84

Aduerte tamen, esse controuerſiam inter Philosophos, an ad voluntatem, qua volumus bonum, prærequiratur semper iudicium de bonitate obiecti, an verò sufficiat apprehensio simplex, de quo fortasse dicemus *disp. 1. 1.* agentes de iudicio credibilitatis. Nunc autem semper loquimur ex suppositione, quod apprehensio sola non sufficiat sine iudicio consequenti. Nam, si supponas, quod sufficiat simplex apprehensio; tunc fatendum est, illam simplicem apprehensionem, quæ sufficiens erit proximè ad volendum credere, debere esse supernaturalem; erit enim talis illa apprehensio propter peculiarem suum modum tendendi, ut in ordine ad mouendam voluntatem æquiualeat iudicio; quare eadem argumenta, quæ probant, iudicium debere esse supernaturale, probabunt de apprehensione proximè præcedente ipsum iudicium, quæ æquiualeat iudicio in ordine ad voluntatem credendi. Loquendo verò, non de apprehensione ad iudicium credibilitatis, sed de apprehensione ad ipsum assensum fidei, quæ diuersa est, & diuersum obiectum habet, sicut diuersum est obiectum iudicii credibilitatis, & obiectum assensus fidei, hæc, inquam, apprehensio non est, cur sit supernaturalis: hæc enim non æquiualeat actui fidei, cum nec sit libera, sicut actus fidei, sed necessaria, nec per illam credamus Deo, sed solum apprehendamus obiectum credendum, quare ab illa non potest moueri voluntas completè, & proximè ad eos actus, ad quos debet moueri à fide, quia illa non est actus fidei, nec procedit à voluntate pia credendi, sed repetitur etiam in hæretico, qui habet omnia requisita ad credendum, inter quæ est illa apprehensio, & tamen non vult credere, nec credit ex defectu voluntatis debite.

85

Secundò arguunt, quia ad iudicium præcedunt aliquæ apprehensiones, ergo ad iudicium supernaturale præcedunt apprehensiones supernaturales. Respondetur negàdo Consequentiam, quia ad apprehensionem etiam requiruntur species, & tamen illæ possunt esse naturales, ut vidimus *scilicet præcedenti*: & ad vltimam apprehensionem prærequiruntur etiam naturales, in quibus deuenitur ad aliquam naturalem, & saltem prærequiruntur etiam sensationes, & actus phantasie

à quibus incipit cognitio fidei, & illa omnia sunt naturalia: nec etiam ratio cogens est ad ponendas apprehensiones in eodem ordine supernaturalitatis cum iudicio, quod ex illis sequitur.

Tertiò arguunt, quia conclusio supernaturalis exigit præmissas supernaturales, ergo & iudicium supernaturale exigit apprehensiones supernaturales, cum sit eadem omnino ratio. Respondetur distinguendo. Antecedens: exigit præmissam aliquam supernaturalem, concedo; exigit vtramque supernaturalem, nego: nam conclusio Theologica supernaturalis procedit ex via præmissæ naturali, ut *suprà* diximus; & tunc negatur Consequentia: nam iudicium supernaturale nullam apprehensionem supernaturalem prærequirit. Ratio autem, cur de facto non possit esse conclusio supernaturalis sine aliqua præmissa supernaturali, ea est, quia conclusio non potest de facto esse supernaturalis, nisi quando habet aliquod motiuum, seu obiectum formale partiale, ad quod de facto attingendum formale partiale, infusus: non potest autem actus conclusionis habere eiusmodi obiectum formale, quin aliqua etiam ex præmissis idem obiectum formale habuerit; quare habitus infusus, qui respicit illud obiectum formale, non minùs concurret ad præmissam, quæ illud totaliter attingit, quàm ad actum conclusionis, qui illud attingit solum partialiter. Hinc est, quod de facto conclusio supernaturalis semper supponat præmissam aliquam supernaturalem. An verò de possibili dari poterit habitus infusus, qui ex se solum posset dicere actum conclusionis, non tamen circa præmissas, parum refert. Sufficit, quod ex hoc saltem capite non repugnaret, nec esset tunc inconueniens, quod ex præmissis naturalibus intellectus eleuentur tali habitu eliceret actus supernaturales circa conclusionem, cui tamen conclusioni non adhereret firmius, sicut de facto non adheret firmius conclusioni Theologicæ, quàm præmissæ naturali, ex qua infertur.

Vnde reddenda etiam est ratio, cur de facto fides, quando per discursum formalem ex veracitate, & reuelatione Dei infert assensum mysticè reuelari, præmittat etiam actus supernaturales circa præmissas, ut conclusio sit actus fidei supernaturalis, & non præmittat apprehensiones supernaturales. Ratio enim petenda est ex illis, quæ diximus *disp. 1. sect. 6.* vbi diximus, præmissas etiam circa veracitatem, & circa reuelationem Dei esse actus supernaturales elicitos ab eodem habitu fidei: quia habitus fidei infusus per se, & primariò ordinatur ad credendum Deo os eius auctoritatem, & testimonium, quare non magis per se ordinatur ad credenda mysteria, quàm ad veracitatem, & reuelationem, propter quæ creduntur mysteria; imò magis per se respicere debet obiectum formale, quàm materialia. Cum ergo non per accidens, sed per se in ipso actu conclusionis assentiatur veracitati, & reuelationi diuinæ, non est, cur seorsim non possit eidem assenti per actus etiam supernaturales. Sicut charitas infusa, quæ potest elicere dilectionem proximi propter Deum, potest etiam elicere actum dilectionis circa Deum solum, ex quo moueatur ad diligendum proximum. Ideo ergo actus fidei in discursu formali prærequirit vtramque præmissam supernaturalem, quia habitus infusus, à quo elicitur, non minùs per se ordinatur ad obiectum formale vtriusque præmissæ, quàm

ad obiectum materiale conclusionis, quare non est, cur non concurrat etiam ad actus circa præmissas. Vnde si aliquis vnico actu crederet obiectum re elatum simul propter motuum fidei, & propter motuum scientificum, prout diximus non repugnare *disput. 2. sect. 3.* & hoc fieret per discursum formalem; tunc actus conclusionis præsupponeret quatuor præmissas, & licet esset verè actus fidei, non tamen prærequireret omnes illas præmissas supernaturales, sed duas solas, quibus attingeretur motuum fidei, nempe veracitas & revelatio Dei: alia autem duæ præmissæ essent naturales; quia fides non ordinatur ad eorum motuum, & solum per accidens actus fidei attingeret illud propter concursum alia: præmissarum naturalium. Ha itaque rationes non procedunt in apprehensione præcedente, quæ licet attingat idem motuum formale, quod attingit iudicium subsequens; non tamen assentiendo, sed simpliciter proponendo, fides autem non datur ad proponendum, sed ad credendum, & assentiendum, quare habitus non debet extendi etiam ad apprehensiones, sicut extenditur ad præmissas, in quibus assentimur eidem obiecto formali.

Ultimò, & magis apparenter posset aliquis arguere, quia habitus infusi voluntatis non solum eliciunt absolutos, & perfectos circa sua obiecta, sed etiam actus imperfectos, & complacentias simplices supernaturales, quæ videntur esse gratiæ illæ, quæ dicuntur infundi à Spiritu sancto, & appellari solent *inspiraciones*. Videntur autem eodem modo se habere apprehensiones simplices in intellectu respectu assensus, & iudicii, sicut complacentiæ simplices in voluntate, respectu consensus & volitionis absolutæ: ergo sicut complacentiæ simplices eliciuntur ab eodem habitu infuso voluntatis, & sunt supernaturales; ita apprehensiones simplices circa obiectum iudicii erunt supernaturales, & eliciuntur ab eodem habitu infuso intellectuali.

Ad hoc tamen responderi potest, diuersam esse rationem de apprehensione, & de simplici complacentia; hæc enim verè est actus voluntatis amplectentis idem obiectum, & propter idem omnino obiectum formale; caret tamen libertate propter inaduertentiam ad difficultatem, vel malum, quod est in obiecto, vel etiam aliquando est libera sed non absoluta, sed affectus conditionatus: est tamen verè affectus ad illud bonum, & ideo non mirum, quod habitus, qui non respicit malum, sed bonum obiecti tanquam motuum adæquatum eliciat illos etiam actus, & effectus. Apprehensio verò simplex non est assensus intellectus, nec absolutus, nec sub conditione, nec liber, nec necessarius, quia per illam intellectus non consentit, nec affirmat obiectum, sed quasi audit solum, id quod sibi proponitur: quare habitus, qui est ad consentiendum intellectualiter, obiecto, non debet eo ipso extendi ad audiendum & apprehendendum id, quod ab obiecto proponitur. Adde, congruentiam maiorem fuisse, ut simplex complacentia esset supernaturalis, quam apprehensio, quia gratiæ præuenientes in voluntate non poterant consistere in affectu absoluto, & deliberato, cum hic non fiat in nobis sine nobis, sed accedente libertate nostra: oportebat ergo ipsas complacentias simplices, quæ præueniunt libertatem nostram, esse supernaturales, & dona solius Spiritus sancti. At verò in intellectu gratia præueniens ad fidem potest

esse ipsius iudicium credibilitatis supernaturalis, quod licet sit iudicium absolutum, est tamen necessarium, & ante omnem vsum libertatis, atque ideo fieri potest à Deo in nobis sine nobis. Denique ratio vniuersalis, & à priori, cur simplex complacentia debeat esse supernaturalis, ea est, quod sicut naturalis cognitio boni est principium sufficiens ad amorem naturalem illius, siue absolutum, siue conditionatum, & exigit concursum naturalem ad illum amorem; ita supernaturalis cognitio boni est de se principium sufficiens ad illud amandum siue affectu absoluto, siue conditionato supernaturali, & exigit concursum supernaturalē ad illum affectum: omnis enim potentia cognoscitiua exigit potentiam appetitiuam sibi proportionatam, & correspondentem; cum ergo bonum proponatur nobis per cognitionem supernaturalem, v. g. bonitas Dei per actum fidei illam proponentis, debet correspondere huic cognitioni supernaturali potentia appetitiua proportionata, & supernaturalis ad amandum illud bonum propositum, & debetur concursus ad amorem boni propositi per affectum proportionatum tali cognitioni, & per consequens per simplicem etiam complacentiam; quæ ex bono proposito oriri potest, & debet. Vnde cum ante simplicem complacentiam supponatur iam bonum diuinum v. g. cognitum cognitione supernaturali, non potest, nisi Deus deneger concursum supernaturalem, non oriri ex tali cognitione amor simplex seu complacentia etiam supernaturalis in bono proposito: quæ ratio non procedit in apprehensione simplici, ut constat.

DISPUTATIO X.

De voluntate necessaria ad credendum, & de eius supernaturalitate & libertate.

SECT. I. *Virum omnis fidei assensus necessario dependeat à voluntate.*

II. *Aliqua dubia circa voluntatem ad credendum requisitam.*

III. *An voluntas credendi debeat esse in sua entitate supernaturalis, & formaliter honesta.*

IV. *Virum omnes actus fidei sint meritorij.*

V. *An voluntas credendi possit esse mala saltem denominatiue, & extrinsecè ab alia voluntate mala imperante.*

DIXIMVS virtutem fidei in sua latitudine sumptam comprehendere non solum assensum intellectualem, sed etiam voluntatem piam credendi; quare postquam diximus de actu illo fidei, qui est in intellectu, oportet agere de eiusdem fidei actu, qui est in voluntate, & appellari solet actus piæ affectionis: de qua primò videndum erit, an necessariò requiratur; deinde qualis esse debeat.

SECTIO